

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**KODIN JA KOULUN VAIKUTUS VARUSMIESPALVELUKSEEN ASENNOITUMI-
SEEN**

Pro gradu

Luutnantti
Janne Haapanen

Sotatieteiden maisterikurssi 1
Maasotalinja

Toukokuu 2011

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja
Sotatieteiden maisterikurssi 1	Maasotalinja
Tekijä	
Luutnantti Janne Haapanen	
Tutkielman nimi	
KODIN JA KOULUN VAIKUTUS VARUSMIESPALVELUKSEEN ASENNOITUMISEEN	
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka
Sotilaspedagogiikka	Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika toukokuu 2011	Tekstisivuja 61 Liitesivuja 9
TIIVISTELMÄ	
<p>Tämän tutkimuksen aiheena on kodin ja koulun vaikutus varusmiespalvelukseen asennoitumiseen.</p> <p>Tutkin aihetta, koska se on erittäin ajankohtainen. Asennetutkimuksia on yleisesti ottaen tehty paljon, mutta erityisesti koulun ja kodin vaikutuksesta varusmiespalvelukseen asennoitumiseen tehtyjen tutkimusten määrä on vähäinen.</p> <p>Tutkimusongelmina tässä tutkimuksessa ovat: Mitkä tekijät kodissa ja koulussa vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen?, Miten kodin ja koulun ympäristö vaikuttaa varusmiespalvelukseen asennoitumiseen? sekä Vaikuttaako nuorten itsenäisyystietoisuus asenteisiin varusmiespalvelusta kohtaan?</p> <p>Aineistonkeruumenetelmänä on käytetty kyselyä. Otantamenetelmänä on ollut kokonaisotanta. Joukko, jolle kysely toteutettiin, oli Viestirykmenttiin varusmiespalvelukseen astuva 1/2011 saapumiserä kokonaisuudessaan. Tutkimusaineisto on analysoitu kvantitatiivisesti, eli määrällisellä metodilla. Tutkimustulosten analysoinnissa on käytetty apuna SPSS-ohjelmistoa.</p> <p>Tutkimuksessa todettiin, että varusmiespalvelukseen asennoitumiseen positiivisemmin todennäköisesti vaikuttavat itsenäisyystietoisuus, henkilökohtaiset ominaisuudet ja ympäristötekijät. Kodin ja koulun vaikutus henkilön itsenäisyystietoisuuden kasvatuksessa on tärkeä tekijä siihen, että henkilö saapuu suorittamaan varusmiespalvelusta paremmalla asenteella.</p>	
AVAINSANAT	
Arvot, asenteet, kasvatus, koti, koulu, varusmiespalvelus	

KODIN JA KOULUN VAIKUTUS VARUSMIESPALVELUKSEEN ASENNOITUMI- SEEN

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSASETELMA JA METODOLOGISET VALINNAT.....	3
2.1	TUTKIMUSONGELMAT JA HYPOTEESIT	3
2.2	AIEMMIN AIHEESTA TEHTYJÄ TUTKIMUKSIA.....	4
2.3	TUTKIMUSASETELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄLLISET VALINNAT.....	8
3	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	11
3.1	AJANKUVA.....	11
3.2	ARVOT JA ASENTEET	12
3.3	SOSIAALINEN KASVU JA VUOROVAIKUTUSTAITOJEN KEHITTYMINEN	15
3.4	KASVATUS	16
3.5	KASVATUSYMPÄRISTÖ JA SEN MERKITYS ARVOJEN JA ASENTEIDEN MUOTOUTUMISELLE	17
3.6	KODIN JA KOULUN SUHDE	22
3.7	ITSENÄISYYSTIETOISUUS.....	23
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
4.1	PILOTOINTIKYSELY	24
4.2	HAASTATELUKYSYMYSTEN AIHEPIIRIT JA ASETTELU	25
4.3	LOPULLISEN KYSELYN TOTEUTTAMINEN	26
4.4	SPSS-OHJELMAN KÄYTTÖ TUTKIMUKSESSA.....	28
4.5	TUTKITTAVA JOUKKO.....	30
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	36
5.1	KORRELATIIVISET TULOKSET	37
5.2	RYHMÄEROJEN VERTAILUT	38
5.3	HAVAINTOJA YKSITTÄISISTÄ KYSYMYKSISTÄ.....	41
5.4	REGRESSIOANALYYSI.....	46
5.5	TUTKIMUSTULOKSIEN POHDINTA	46
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	55
6.1	VASTAUKSET TUTKIMUSKYSYMYKSIIN	55
6.2	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	57
6.3	TUTKIMUKSEN HYÖDYNNETTÄVYYS JA JATKAMINEN.....	60

LÄHTEET

LITTEET

KODIN JA KOULUN VAIKUTUS VARUSMIESPALVELUKSEEN ASENNOITUMISEEN

1 JOHDANTO

Asenne kuntoon ja palvelus loppuun

”Palvelukseen sopeutumisen kannalta kapteeni [Mikael Salo] painottaa yhtä asiaa - asennetta. Vaikka sopeuttamista vaikeuttaa moni ulkopuolinen tekijä, kaikki on lopulta kiinni varusmiehestä itsestään. Jos nuori saa muokattua asenteensa kuntoon jo ennen kasarmeille saapumista, hän selviää paremmalla todennäköisyydellä alkujärkytyksestä. Tässä vetoankin puolustusvoimiin. Armeijaloista ja palveluksesta pitäisi tiedottaa esimerkiksi sähköpostia hyödyntäen etukäteen paremmin kuin nyt, jotta nuori saa palveluksesta oikean käsityksen riittävän ajoissa”, kapteeni puntaroi. Tutkimustyön aikana suurin Mikael Salon kohtaama yllätys oli se, kuinka vahvasti siviilikavereiden asenne puolustusvoimia kohtaan vaikuttaa varusmiehen menestykseen. Kokeneet kaverit kertovat omista armeijakokemuksistaan palvelukseen astuvalle usein liioittelevaan ja pelottelevaan sävyyn. Tarinoita väritetään, jotta omat suoritukset kuulostavat mahdollisimman kovilta. ”Kun siviilikavereiden asenne puolustusvoimiin on kielteinen, on varusmiehenkin asenne helposti torjuva. Silloin hän kiinnittää huomiota arjessa pääosin huonoihin puoliin. Kun yksikin kavereiden luoma pelko käy toteen, saattaa alokas marssia yksikön päällikön puheille ja keskeyttää palveluksen”, tutkija harmittelee.” (Salmela 2008)

Yllä olevassa Ruotuväkilehden artikkelissa tulee esille, että kaverit ovat yksi syy varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Omassa tutkielmassani selvitän, miten koti ja koulu ympäristöineen vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen.

Pro graduni aihe on: Kodin ja koulun kasvatuksellinen vaikutus varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Tutkimuksessani selvitetään, kuinka koti ja koulu ovat vaikuttavina tekijöinä asennoitumiseen varusmiespalvelukseen. Kotoa ja koulusta tutkimukseen huomioitavia teemoja ovat kasvatus, ympäristö, arvot ja asenteet sekä sosiaaliset taidot.

Pro gradu-tutkielmani aihe on ajankohtainen, koska tällä hetkellä mediassa otetaan useasti esille nuorten ja aikuisten asenteet varusmiespalvelusta kohtaan. Pro gradun aihe on muokattu siitä lähtökohdasta, että kodin ja koulun vaikutusta nuorten varusmiespalvelukseen pitäisi tutkia yhä enemmän. Aihealueen laajuus antaa mahdollisuuksia tutkia asiaa monelta eri kannalta ja tämän takia aiheesta saadaan aikaiseksi varmasti lisätutkimuksia.

Kasvatuksellinen näkökulma valaisee, kuinka kodin kasvatuksella on merkitystä asenteisiin. Samoin ympäristönäkökulma: Kuinka paljon vaikuttavat koulussa opitut asiat ja tietenkin kumpaankin asiayhteyteen liittyvät ystävä- ja kaveripiiri vaikuttavat asenteisiin. Tutkimuksessa otan myös kantaa asioihin, jotka tänä päivänä vaikuttavat nuorten asenteisiin. Yksi suurimmista vaikuttajista on media. Mediaksi luetaan esimerkiksi internet, televisio, radio ja erilaiset sanoma- ja aikakauslehdet. Haluan tutkimuksellani saada selville, millä tavoin nuori asennoituu varusmiespalvelukseen ennen kuin hänellä on omakohtaista kokemusta varusmiespalveluksesta. Tämän takia tutkimukseni ajoittui palvelukseen astumispäivään saapumiserälle 1/2011. Näistä tutkimukseen osallistuvista henkilöistä suurin osa ei ole saanut vaikutteita Puolustusvoimista muualla kuin kutsuntatilaisuudessa, mediasta sekä lähisukulaisten ja kaverien kertomista armeijakertomuksista.

Mielestäni tutkimusaiheeni on todella ajankohtainen ja kiinnostava. Nuorten varusmiespalvelukseen asennoituminen on aihe johon mediassakin on tullut irtonaisia asioita esille liittyen useimmiten yleiseen asevelvollisuuteen. Uskon, että tulevaisuudessa tulee enenemässä määrin keskustelua siitä, onko yleinen asevelvollisuus säilytettävä vai pitäisikö saada tilalle paperilla kustannustehokkaaksi muotoiltu vaihtoehto, esimerkiksi palkka-armeija tai muu vastaava.

2 TUTKIMUSASETELMA JA METODOLOGISET VALINNAT

Tässä luvussa esittelen Pro gradu -tutkielmani tutkimusasetelman, josta käy ilmi tutkimusongelmat, käytetyt metodit ja niiden yhteisvaikutus johtopäätösten aikaansaamiseksi. Lisäksi luvussa paneudutaan siihen, mitkä metodologiset valinnat olen tutkimukseeni valinnut ja miksi juuri nämä metodologiset valinnat on tehty Pro gradu -tutkielmani aineiston analysointiin.

2.1 Tutkimusongelmat ja hypoteesit

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kodin ja koulun vaikutuksia varusmiespalveluksen asennoitumiseen. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, kuinka kodin ja koulun ympäristötekijät vaikuttavat asennoitumiseen varusmiespalvelukseen.

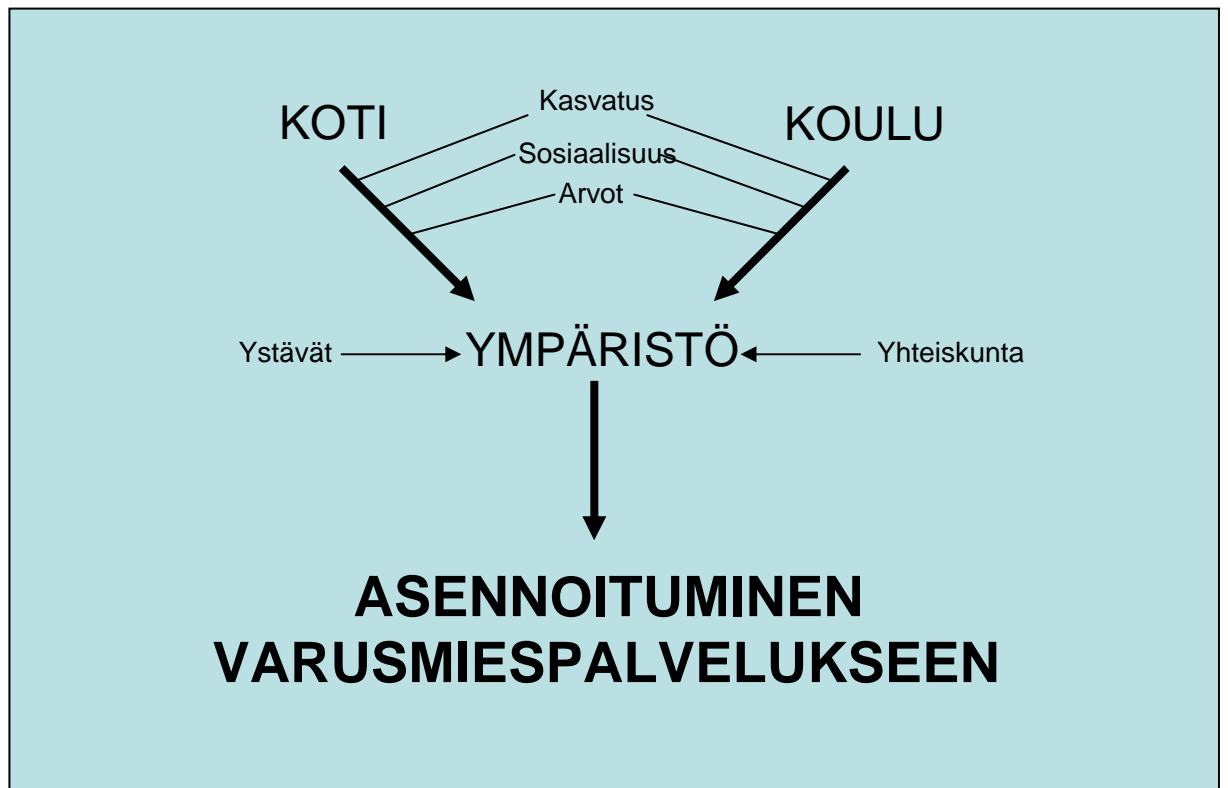
Tutkimusongelmat:

1. Mitkä tekijät kodissa ja koulussa vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen?
2. Miten kodin ja koulun ympäristö vaikuttaa varusmiespalvelukseen asennoitumiseen?
3. Vaikuttaako nuorten itsenäisyystietoisuus asenteisiin varusmiespalvelusta kohtaan

Hypoteesit:

1. Kodissa vaikuttavana tekijänä on mahdollisesti lähisukulaisten maanpuolustuksellisuus. Koulussa taasen mahdollisena vaikuttajana on suomen itsenäisyyden esille tuominen historian opetuksessa.
2. Kodin ja koulun ympäristössä vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen kavereiden ja median mukana tuomat asenteet.
3. Nuorten itsenäisyystietoisuus vaikuttaa myönteisesti varusmiespalvelukseen asennoitumiseen.

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella kodin ja koulun ja niiden ympäristöjen vaikutusta varusmiespalvelukseen asennoitumiseen: Mitkä tekijät vaikuttavat henkilöiden asenteisiin ja sitä kautta tutkia, miten henkilö asennoituu varusmiespalvelukseen.

Kuva 1: Tutkimuksen viitekehys

2.2 Aiemmin aiheesta tehtyjä tutkimuksia

The international Association for the Evaluation of Educational Achievement 2001 on toteuttanut kansainvälisen tutkimuksen jossa Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitokselta Sakari Suutarinen, Viking Brunell ja Kari Törmäkangas ovat olleet mukana tekemässä Suomen osaa 28 maan tutkimuksessa nimeltään Nuori kansalainen: Maanpuolustus, uhkakuvat ja etniset asenteet”. Tutkimus on kansainvälinen ja tulokset jotka ovat Pro gradussani, ovat ennakkotietoja ja koskevat ainoastaan Suomea. Tulokset ovat kansainvälisen tutkimuksen alustavia tuloksia.

Tutkimuksen yksi pääteemoista, oli kansallinen identiteetti. Tutkimuskohteet jotka olivat kansainvälisesti sovittuja, oli muun muassa nuorten kokemat uhkakuvat, heidän käsityksensä kansainvälisistä suhteista ja nuorten suhtautuminen kansallisiin vähemmistöihin. Katsauksen jon-

ka Pro gradu-tutkimukseeni olen ottanut, on esitetty 14-16-vuotiaille nuorelle huhti/toukokuussa 1999.

Nuorille oli esitetty väite jonka mukaan ”yleinen asevelvollisuus on hyvä tapa ylläpitää armeijaa”. Tulokset joita väitteellä saatiin, tukivat asevelvollisuusarmeijaa. Palkka-armeijan kannatus oli huomattavasti vähäisempi. Tulevaisuudessa palkka-armeijaan siirtymiseen ei tullut kannatusta vain 18 %. Tuloksista tuli esille, että pojista oli palkka-armeijan kannalla noin 27 %. Tutkimuksen mukaan nuorten maanpuolustusasenteisiin ei nähty yleisellä tasolla olevan merkitystä koulun yhteiskuntaopin opetuksella. (Suutarinen ym. 2001)

Antti Saarelaisen Helsingin yliopiston valtiotieteiden laitokselle vuonna 2010 poliittisesta historiasta laadittu Pro gradu: ”Suomalainen sotilasidentiteetti yhteiskunnan muutoksessa toisen maailmansodan jälkeen” tutkii yhtenä osa-alueena arvopohjan muutosten vaikuttamista asevelvollisuuteen suhtautumiseen 1960-luvun alkupuolella. Saarelaisen tutkimuksessa tarkastellaan muun muassa nuorisoradikalismia ja rauhanliikkeen merkitystä 1960-luvun nuorten maanpuolustusasenteisiin. Saarelaisen mukaan nuorisoa kritisoitiin tuolloin monesti epäisänmaallisiksi ja kelvottomiksi kansalaisiksi. Tutkimuksen johtopäätöksissä 1960-luvun nuorisokulttuuriin oli nähty olleen nopeassa muutoksessa, mutta nuorison nähtiin pitäneen maanpuolustusta ja isänmaata tärkeinä arvoina. Johtopäätöksissä kerrotaan, että 1960-luvun alkupuoliskolla epäiltiin silloisen nuorison kykyä aseelliseen maanpuolustukseen arvopohjan vuoksi. Tätä samaa huolta käsitellään nykypäivänä fyysisen kunnan näkökulmasta. (Saarelainen 2010)

Antti Saarelaisen Pro gradu tuo omalle tutkimukselleni ajallista perspektiiviä ja auttaa vertaamaan, onko varusmiesten arvoissa ja asenteissa tapahtunut muutoksia 50 vuoden aikana vai onko kyse ”ennen kaikki oli paremmin” -ilmiöstä.

Aiemmistä tutkimuksista on lähempään tarkasteluun otettu nuorisobarometri 2010 ”Puolustuskannalla”. Teos on laaja ja ajankohtainen. Tämän tutkimuksen tekohetkellä kyseisen nuorisobarometrin tutkimustulokset ovat juuri ilmestyneet. Tämän takia Pro gradu -työssäni olen päättänyt esitellä nuorisobarometrin kattavammin.

Nuorisobarometrit ovat keränneet tietoa nuorten arvoista ja asenteista vuodesta 1994 lähtien. Tämän vuoden barometrin teemana ovat nuorten näkemykset ulko-, turvallisuus- ja puolustapolitiikasta sekä turvattomuuden kokemuksista yleisemminkin ja siitä, mikä Suomessa on puolustamisen arvoista. (Myllyniemi 2010, 6) Barometria varten haastateltiin puhelimitse 1900:aa 15–29-vuotiasta suomalaista nuorta. Tämän lisäksi haastateltiin 200 nuorta, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. (Myllyniemi 2010, 10)

Nuorisobarometri antaa todella kattavan tutkimustuloksen tämän päivän nuorten mielipiteistä. Puolustuskannalla on teos joka sivuaa Pro gradu-tutkimustani merkittävästi. Kyseinen teos on tämän pro gradu -tutkimuksen tekoheikellä juuri ilmestynyt tutkimus, näin ollen nuorisobarometristä saa ajankohtaisen kuvan kuva nuorten ajatuksista. Nuorisobarometrin validiteetti on korkea, koska tutkimuksia on tehty jo vuodesta 1994 lähtien erilaisista nuoria koskettavista aiheista. Lisäksi sen tutkimusotanta on suuri.

Esimerkkejä julkaistuista nuorisobarometreistä: 2005 Nuorisobarometrissa, jonka julkaisunimi oli ”Erilaiset ja samanlaiset”, käsitellään pääteemoina erilaisuutta ja erottautumista. Seuraavana vuonna 2006 Nuorisobarometri puolestaan käsittelee pääteemana uskontoa, uskonnollisuutta, hengellisyyttä sekä eri uskontokuntien välisiä eroja. Vuoden 2007 Nuorisobarometri ilmestyi nimellä Perusarvot puntarissa. Kyseisessä teoksessa oli pääteemana nuorten hyvinvointi ja suhde yhteiskuntaan. 2008 Nuorisobarometri ilmestyi otsikolla ”Mitä kuuluu?”. Tässä nuorisobarometrissa nuorilta selvitettiin pääteemana nuoren suhtautumista kuntaan ja paikalliseen vaikuttamiseen. Taidekohtia oli 2009 vuoden Nuorisobarometrin nimi. Tässä teoksessa on tuotu esille nuorten aktiivisuudetta taidetta kohtaan ja tietoa taiteen ja kulttuurin merkityksestä nuorille. (MINEDU 2010)

Yllämainittuihin teoksiin perehtymällä voi todeta, että nuorisobarometrit ovat ammattitaitoisesti tehtyjä, kattavia tutkimuksia nuorison arvoista ja asenteista. Tämä lisää nuorisobarometrin validiteettia ja näin ollen nuorisobarometrin 2010 Puolustuskannalla teoksen tarkempi tarkastelu Pro gradu-tutkimuksessa on merkittävä asia.

Pro gradu -tutkimuksessani keskitytään tarkastelemaan kotia ja koulua ja niiden ympäristöä vaikuttavana tekijänä nuorten asenteisiin. Kodin ja koulun ympäristöön kuuluvat vanhemmat ja sisarukset, kaveripiiri, urheiluseuratoverit, koulukaverit, opettaja, media ja niin edelleen. Näin ollen sosiaalisen ympäristön todeta olevan todella laaja. Nuorisobarometrissa tärkeimpinä kysymyksinä nousevat esille puolustusvoimia ja isänmaallisuutta koskevat kysymykset ja tietenkin kysymykset, jotka liittyvät kansalliseen identiteettiin.

Nuorisobarometrissa 2010 Puolustuskannalla, on kartoitettu nuorten maanpuolustuksellisia asioita koskevia mielipiteitä. Arvo- ja asenneulottuvuudet -kohdassa on nuorilta kysytty yhteiskunnallisia näkemyksiä. Heidän on vastauksessaan pitänyt sijoittaa itsensä eri ulottuvuuksille. Ensimmäiseksi tarkastellaan kysymystä ”miten sijoitat itsesi ulottuvuudelle Isänmaalli-

nen – epäisänmaallinen?” Nuoret ovat sijoittaneet itsensä numeraalisesti siten, että numero 1 on asteikossa ollut isänmaallinen ja numero 5 taas on ollut epäisänmaallinen.

Nuorista suurin osa, 61 prosenttia, kokee itsensä isänmaalliseksi. 27 prosenttia sijoittaa itsensä keskelle, eli luku-arvoon 3. Epäisänmaalliseksi kokee itsensä vastauksessa 12 prosenttia. Alle 20-vuotiaiden miesten ikäryhmä on isänmaallisimmin. Naisilla taas isänmaallisimpia ovat 20–24-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvat vastaajat. Tässä kohtaa on naiset ja miehet erotettu, koska isänmaallisuuden muutokset kehittyvät heillä eri suuntiin iän myötä. (Myllyniemi 2010, 25–29)

Kaiken kaikkiaan tuloksista voidaan päätellä seuraavaa: Varusmiespalveluksen suorittaneiden henkilöiden isänmaallisuus on tasaisen vahva kaikissa ikäryhmissä. Henkilöiden, jotka lähes tyvät 30 ikävuotta ja lykkäävät palvelustaan, isänmaallisuus on heikompi. Lykkäystä saaneiden määrä on pieni ja joukko on valikoitunut. Suurin osa tästä joukosta on yliopistopiskelijoita, joiden isänmaallisuus on nuorisobarometritutkimuksen mukaan heikompi kuin muissa ryhmissä. (Myllyniemi 2010, 25–29)

Pro gradu -tutkielmassani isänmaallisuus tulee esiin itsenäisyystietoisuutena. Tutkimuksella annetaan vastauksia muun muassa siihen, onko itsenäisyystietoisuuden henkilön asenne varusmiespalvelusta kohtaan parempi kuin sellaisen henkilön, joka ei ole itsenäisyystietoinen? Tähän kysymykseen liittyvät myös koti ja koulu ympäristöineen, koska ne vaikuttavat eniten itsenäisyystietoisuuden kehittymiseen. Kotiympäristössä vanhemmilla, sisaruksilla ja isovanhemmilla on asenteita ja arvoja itsenäisyydestä. Nämä asenteet ja arvot välittyvät arjessa sukupolvelta toiselle ja näin ollen kodin ympäristö antaa oman vaikutuksensa henkilön itsenäisyystietoisuuteen. Koulussa opetetaan Suomen historiaa ja vietetään itsenäisyyspäivää. Näin ollen perusopetuksesta on saatavissa kuva itsenäisyydestä ja siihen johtaneista tapahtumista, vaikkei tietoa ja asenteita kotoa välittyisikään itsenäisyyden tiimoilta.

Nuorisobarometrissä 2010 tutkittiin myös: ”miten sijoitat itsesi seuraavalle ulottuvuudelle sosiaalinen – epäsosiaalinen?”. Lukuarvoasteikko millä henkilöt sijoittivat itsensä, oli sama kuin edellisessä kysymyksessä, eli 1-5. Kysymys on tärkeä varusmiespalveluksen ja sen yhteisöllisyyden näkökulmasta. Vastauksien mukaan kolme vastaajaa neljästä kokee olevansa sosiaalisia. Vastaukset on helppo johtaa käsityksestämme, että yhteiskunnassamme on sosiaalisuutta edellyttävä normi, jonka mukaan meidän tulisi kyetä kanssakäymiseen vieraidenkin ihmisten

kanssa.. Tämän takia ihmisten on helppo mieltää itsensä sosiaalisiksi, vaikka käsite olisikin jäänyt tarkemmin henkilökohtaisesti määrittymättä. (Myllyniemi 2010, 36–39)

Haluan nostaa esille omassa Pro gradu -tutkielmassani huomion Nuorisobarometrin näkemyksiä armeijasta palvelusajan jälkeen tutkineeseen kohtaan. Nuorisobarometrissä on todettu, että näkemyksissä on selvä, muttei suoraviivainen, muutos. Alle 20-vuotiaista 22–23 vuotiaisiin saakka armeijakokemukset ovat myönteisempiä ja vastaavasti näiden ikäryhmien jälkeen suunta kääntyy kielteisemmäksi. Kielteisimmillään suunta on 26–27 vuoden kohdalla. Tästä ikäryhmästä alkaa taas asenteiden muutos myönteiseen suuntaan. (Myllyniemi 2010, 47–52) Mielestäni edellä mainitulla asialla on mahdollinen yhteys varusmiespalvelukseen asennoitumiseen.

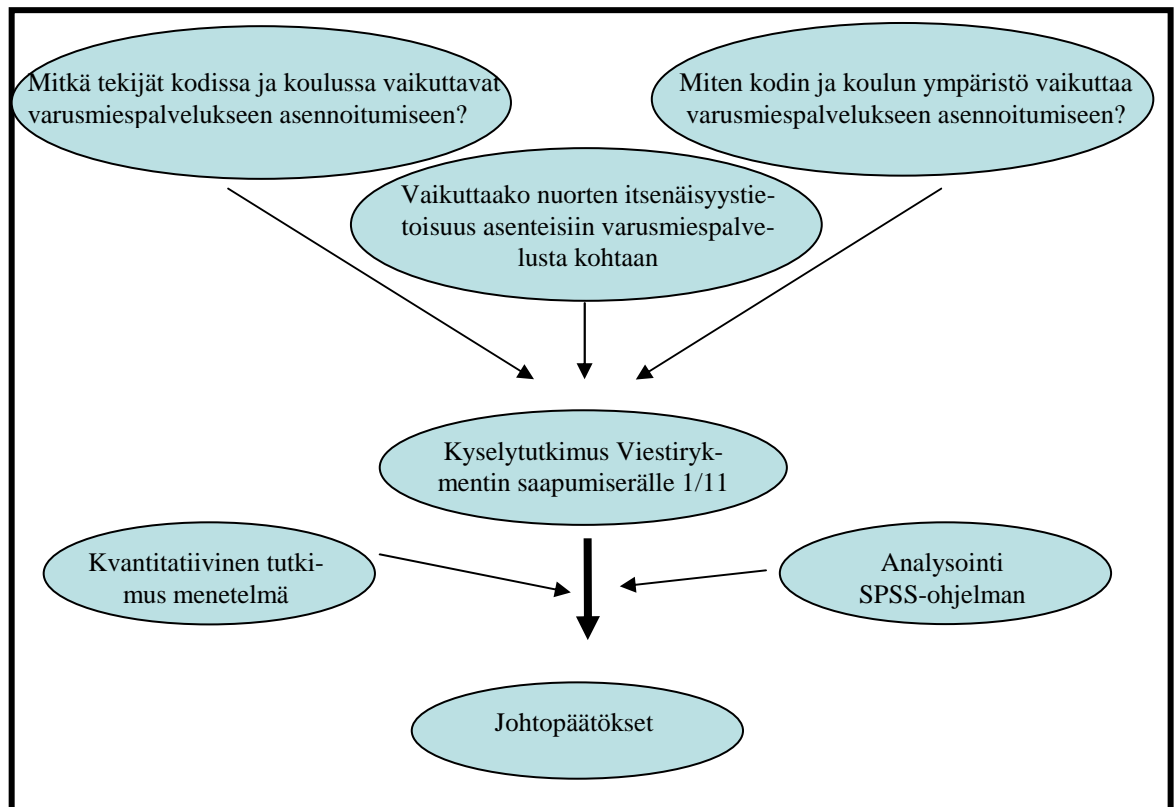
Pohdittaessa, mitkä asiat vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen? nousee esille kysymys, kuinka paljon varusmiespalvelukseen asennoitumiseen liittyvät niin kutsutut ”inttijuutut”. Yleisesti nuorten tiedossa on kertomuksia joita varusmiespalveluksen jo suorittaneet kaverit, isät ja sisarukset kertovat. Täten voidaan päätellä, näillä kertomuksilla olevan todennäköisesti vaikutusta siihen minkälaisena nuori kuulija kokee varusmiespalveluksen. Nämä kertomukset ovat valitettavan useasti hieman värittyneitä ja näin ollen nuorelle välittyy näistä useasti vääristynyt kuva, jonka mukaan hän voi luoda osan asenteestaan varusmiespalvelusta kohtaan. Tarinoiden lisäksi nuori on saanut kuvaa asioista mediasta, sotapeleistä ja niin edelleen. Nämä kaikki yhdessä voivat luoda nuorelle pelkoa luovan mielikuvan varusmiespalveluksesta. (Salo 2004, 8)

2.3 Tutkimusasetelma ja tutkimusmenetelmälliset valinnat

Tämän pro gradu -tutkimuksen tarkoituksena on ollut saada tietoa, kuinka koti ja koulu vaikuttavat nuorten asennoitumiseen varusmiespalvelukseen. Kodin ja koulun vaikutusta tarkastellaan kasvatuksen, ympäristön ja sosiaalisten taitojen näkökulmien valossa. Näiden asioiden vaikutusta asenteisiin on tutkittu kyselysarjan avulla. Kyselyyn, jonka järjestin 10.1.2011 Viestirykmentissä Riihimäellä, osallistui 278 henkilöä.

Tutkimusasetelmani pyrkii saamaan vastaukset tutkimusongelmiin Viestirykmentin saapumiserän 1/2011 palvelukseen astuneille alokkaille suoritetulla kyselyllä. Kyselyllä keräämäni tutkimusaineiston olen analysoinut kvalitatiivisin tutkimusmenetelmin SPSS- tietokoneohjel-

man avulla. Määrällisen analyysin avulla olen laatinut aineistoistani johtopäätökset, jotka it- sessään vastaavat tutkimusongelmiin.

Kuva 2. Tutkimusasetelma

Pro gradu-tutkimuksen tekemiseen on mahdollista valita tutkimusmetodiksi joko laadullinen eli kvalitatiivinen tai määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmetodi. Pro gradu-tutkielmassani on valittu käytettäväksi määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmetodia.

Kvantitatiivista tutkimusta voidaan sanoa myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen avulla voidaan selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Määrällinen tutkimus vaatii kuitenkin riittävän suurta otosta. Määrällisen tutkimuksen avulla ei pyritä selvittämään yksittäisiä asioita, vaan pyritään kartoittamaan olemassa oleva tilanne. Määrällisen tutkimuksen avulla voidaan myös selvittää asioiden välisiä riippuvuuksia. Tutkimustuloksia raportoitaessa käytetään raportoinnissa apuna erilaisia kuvaajia ja taulukoita. Raportoinnin yhteydessä käytettävien kuvaajien ja taulukoiden tulee olla helposti ymmärrettäviä ja luettavia. (Heikkilä 2008, 16)

Määrällinen tutkimus sopii käytettäväksi silloin, kun tutkimusjoukko on esimerkiksi tämän Pro gradu -tutkimuksen otannan suuruinen, $N=278$. Määrälliseen tutkimukseen havaintoaineiston keruumenetelmiä voivat olla esimerkiksi haastattelu, kirjekysely ja niin edelleen. Määräll-

linen tutkimusmenetelmä sopii suuria ihmisryhmiä kartoittaviin tutkimuksiin. Sen avulla ei saada yksittäistapauksista kattavaa tietoa. Määrällisessä tutkimuksen aineiston analysoinnissa käytetään usein tilastollisia malleja. (Heikkilä 2008, 18)

Sosiaalitieteiden professori Pertti Tötön mukaan laadullinen tutkimus ei pysty vastaamaan kysymykseen: miksi. Syy-seuraus -suhteen todentamiseen tarvitaan aina tietoa ilmiöiden korrelaatiosta, ja sitä taas ei voi todeta ilman määrällistä tutkimusta. Niinpä määrälliset metodit unohdettaessa, Tötön mukaan hylätään samalla kaikki varsinaisia syitä koskevat kysymykset. (Töttö 2000)

Tähän pro gradu -tutkielmaan valittu kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on luonnollisempi metodi, koska tutkittu joukko on suuri. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan tarvittavat tiedot ottaa erilaisista rekistereistä, toisista tutkimuksista, tilastoista jne. Yksi tapa saada tarvittava tieto on kerätä tiedot itse.

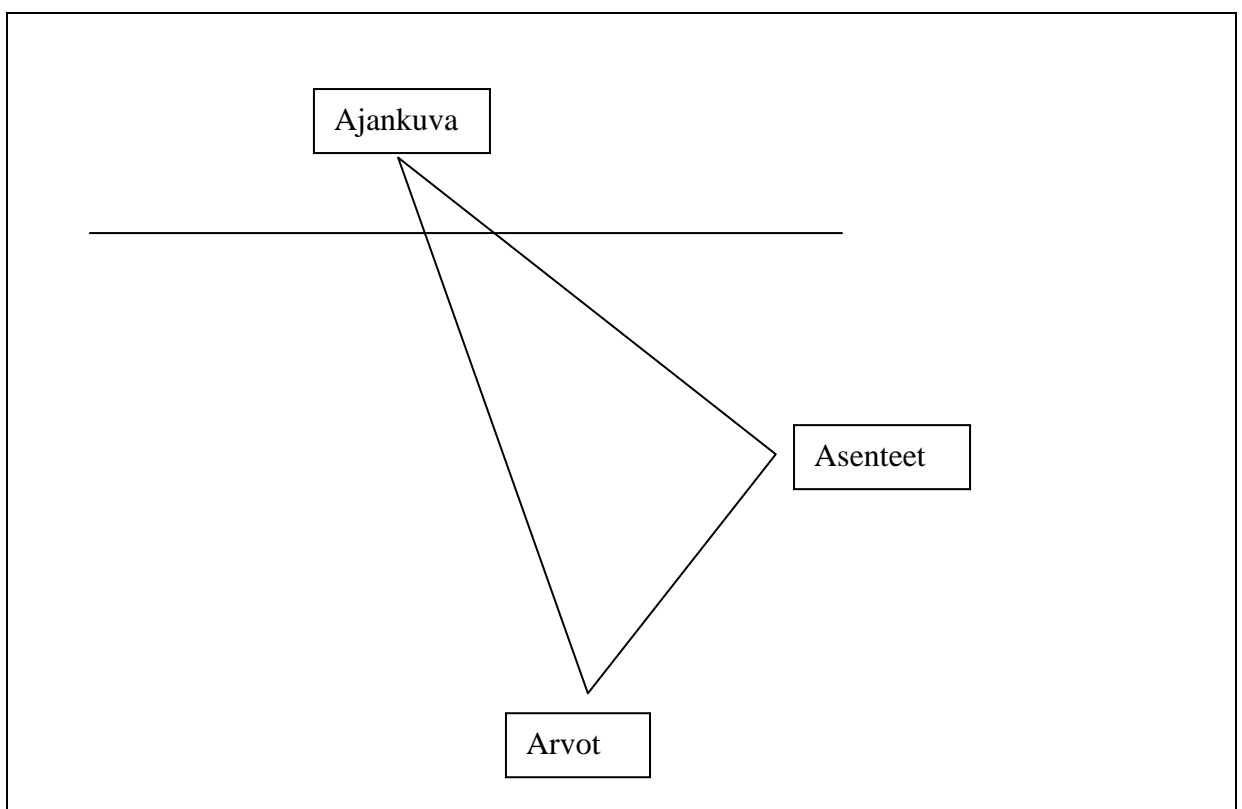
Pro gradu -tutkimuksessani tutkimusaineisto on kerätty kysymyssarjalla, jonka kysymykset koskevat kotia, koulua, kaveripiiriä ja niin edelleen. Kysymyssarjan vastaukset on kerätty monivalintalomakkeelle. Monivalintalomake sisältää pieniä ruutuja jotka vastaajat haluamansa vastauksen mukaisesti mustaavat lyijykynällä ja tämän jälkeen lomakkeet luetaan optisella lukulaitteella. Optisen luvun jälkeen Jotos-ohjelmalla saadaan tiedostot, jotka ovat keränneet vastaukset yhteen muotoon ja näin ollen tuloksia on helpompi käsitellä ja tulkita kuin mustatutuja ruutuja lomakkeella. Jotos-ohjelman tiedoston tiedot sijoitetaan SPSS-ohjelman tiedostoon ja siitä eteenpäin voidaan tietoja käsitellä SPSS-ohjelmalla.

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

Tässä luvussa on käsitelty tutkimukseni teoreettista taustaa. Tässä luvussa on myös kirjoitettu auki käsitteitä kasvatus, sosiaalisuus, arvot ja asenteet sekä itsenäisyystietoisuus

3.1 Ajankuva

Ajankuva on asenteisiin ja arvoihin vaikuttava tekijä. Näiden kolmen asian yhteyttä kuvaa jäävuorianalogia.

Kuva 3. Jäävuorianalogiana on kuvattu arvojen, asenteiden, sekä ajankuvan suhde toisiinsa (Puohiniemi 2002, 4)

Kuvassa viivan yläpuolella näkyvä osa on tämän hetkinen ajankuva, joka on kaikkea sitä mitä maailmasta meille välittyy. Nämä asiat välittyvät ihmisille arkielämässä kokemuksissa, mainonnassa, televisiouutisissa, internetissä ja niin edelleen. Ajankuva vaikuttaa ihmisiin sillä tavoin, että sen mukaan tehdään valintoja muun muassa pukeutumisen, musiikkimaun tai autonvalinnan suhteen. (Puohiniemi 2002, 4-7)

Asenteet ovat tapoja, millä tavoin ympäristöön suhtaudutaan. Asenteet ovat myönteisiä, kielteisiä tai neutraaleja toimintavalmiuksia. Nämä toimintavalmiudet helpottavat päätettäessä,

millä tavoin erilaisissa tilanteissa tulee toimia. Asenteita syntyy, kohdattaessa jotain uutta. Esimerkiksi, jos ajankuvassa tulee esille varusmiespalvelus, joudutaan tekemään päätöksiä asenteesta, jolla siihen suhtaudutaan. Tästä ensimmäisestä kohtaamisesta asiaan muodostuu asenne asiaa kohtaan. Tämän jälkeen kyseisen asia tullessa seuraavan kerran esille, asenne on joko positiivinen, negatiivinen tai neutraali sitä kohtaan. (Puohiniemi 2002, 4-7)

Arvot ovat jäävuorianalogiassa alimmaisena ikään kuin syvimmillä tasolla. Arvot ohjaavat ihmisen valintoja elämässä. Arvo-asian juuret ovat elinympäristömme kulttuurissa ja ne opitaan elämän kuluessa. Arvot eivät muutu niin nopeasti kuin asenteet. Arvoilla ja asenteilla on erona myös se, että arvot muodostavat selkeämmän kokonaisuuden ihmisten mielessä, kun taas asenteissa kenttä on hyvin sekava jo sen takia, että asenteita on ihmisillä paljon. Arvo-maailman asioina voivat olla esimerkiksi perhe, terveys ja isänmaallisuus, kun taas asenteet voivat olla kuinka ajattelemme pukeutumisesta, millä tavalla asennoidumme politiikkaan ja niin edelleen. (Puohiniemi 2002, 4-7)

3.2 Arvot ja asenteet

”Arvot ovat valintoja ohjaavia periaatteita, joita käytetään jouduttaessa vaikeaan valintatilanteeseen, jota ei pystytä ratkaisemaan toimimalla kuten aiemmin on totuttu. (Puohiniemi 2002, vii)

”Asenteet ovat tapoja, joilla suhtaudutaan ympäröivään maailmaan. Ne ovat myönteisiä, neutraaleja tai kielteisiä toimintavalmiuksia, jotka helpottavat päättävässä, miten eri tilanteissa tulee toimia.” (Puohiniemi 2002, ix)

Asenne on yksilön käyttäytymistä suuntaava suhtautumistapa, joka saa hänet omaksumaan ja käyttämään tiettyjä käyttäytymistapoja eritilanteissa. Arvo on vakiintuneempi katsomustapa, joka sisältää yksilön elämässään tärkeiksi kokemat asiat. Arvot auttavat maailman hahmottamisessa, oikean ja väärän erottamisessa sekä valintojen tekemisessä. Arvot antavat elämälleen mielekkyyden ja tarkoituksen. Yksilön arvot ja asenteet voivat joskus olla myös ristiriidassa keskenään ja aiheuttaa ambivalenssia. Arvot syntyvät pääosin mallioppimisen kautta ja tiedostamatta niiden sosiaalisten verkostojen myötävaikutuksella, joissa yksilö toimii. (Jarasto & Sinervo 2000, 243)

Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää, mitkä asiat kodista ja koulusta vaikuttavat nuorten varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Tätä tutkittaessa on tärkeää käsitellä kodin vaikutusta varhaiseen kehitysvaiheeseen ja koulun aloituksen merkitystä erilaisten vaikuttimien tuojana lapsen kehitykseen yhteiskunnan osana.

Lapsen ihmisenä kasvamiseen kotiooloissa vaikuttavat sosiaaliset taidot, kotona olevat arvot ja kotona saatu kasvatus. Sosiaalisten taitojen alkutaival opitaan kotona. Ensin lapsi oppii sosiaalisia taitoja seuraamalla vanhempiaan. Lapsi seuraa aluksi vanhempien ilmeitä eleitä ääntä yms. Tästä alkaa lapsen kehitys kohti vaihetta jossa hänellä itsellä alkaa olla mahdollista ottaa kontaktia lähellä oleviin ihmisiin. Kontaktien otto aloitetaan itkemällä, nauramalla ja niin edelleen, mistä lapsella alkaa kehittyä pikkuhiljaa puhe. Puheen avulla vuorovaikutustaidot kehittyvät edelleen. (Sinkkonen 2001, 34, 36) Kotona lapsi on osa perhettä ja perheessä on arvot, jotka lapsi oppii kasvaessaan.

Arvokeskustelut ovat jatkuvasti yhteiskunnallisen keskustelun aiheena. Arvoista voi olla hankalaa puhua, koska keskustelu saattaa osoittaa ihmisille muutostarpeita. Omien arvojen tarkasteleminen on todella haastavaa. Helpointa arvojen valinnassa ja ilmaisussa on mennä valtaväestön mukana. Ihmisellä on arvotausta joka on opittu kotoa, oli ihminen aikuisena yksin tai perheellinen. Kotona vaalittavat arvot luovat perustan, jolle elämää ryhdytään rakentamaan. Arvopohja voi olla joko vahva tai heikko. Mahdollista on myös, että arvopohja on sortunut, jos sitä on moukaroitu. Moni ihminen lähtee myöhemmin elinvuosinaan etsimään arvoja, jotka ovat itselle tärkeitä ja joihin haluaa palata. (Ijäs 2009, 8-9)

Kotona opitut arvot ohjaavat elämäämme. Arvot opitaan kotona, koska ne tulevat arkipäiväntilanteissa usein esille. Opituista arvoista alkaa rakentua ihmiselle oma arvopohja tarkeasteltavana olevia asioita kohtaan. Arvot eivät ainoastaan liity lapsen varhaiseen kasvuun. Lapsen tulessa nuoruusikään, arvojen merkitys yksilön toiminnassa korostuu, koska itsemääräämisoikeus laajenee. Esimerkkinä voidaan tuoda esille alkoholin käyttö. Lapsesta asti henkilö seuraa vanhempien tekemisiä ja vanhempien arvot välittyvät hänelle myös tekojen kautta. Jos vanhemmat antavat kuvan alkoholin käytöstä myönteisenä asiana, ei tule ihmetellä jos lapsi kasvaessaan kokee samoin. (Ahlström 2006, 84)

Asennekasvatus alkaa kotoa. Mikäli kotikeskustelussa tulee esille asioita joista vanhemmat eivät pidä ja asiat tuodaan kotona julki, niin on todennäköistä, että lapsi poimii asiat omiksi asenteikseen. Esimerkkinä, jos kotona vanhempien asenne on maahanmuuttajavastainen, niin

aivan varmasti lapsella on maahanmuuttajavastainen asenne. Asenteet voivat kuitenkin muuttua esimerkiksi jos lapsi tapaa maahanmuuttajataustaisen henkilön ja huomaa hänen olevan yhteiskuntakelpoinen, eikä millään tapaa sellainen henkilö joka hänelle on asenteen mukana kotoa ajatuksiin tullut. (Puohiniemi 2002, 5)

Arvot ja asenteet ovat henkilökohtaisia. Yhteiskunta määrittää meille sellaiset arvot ja asenteet jotka ovat hyväksytyjä laissa. Muuten määritellyt arvot ja asenteet ovat henkilölle hänen oikeuksiaan, kuitenkin tulee muistaa, että arvot todellakin noudattelevat yhteiskunnan laatimia arvoja eivätkä riko perustuslakia. (Ahokas ym. 2008, 72)

Asenteilla arvioidaan sosiaalisen maailman kohteita. Asenne on suppeampi käsite kuin arvo, koska asenteet ovat yleensä arvojen kanssa samansuuntaisia. Asenteen voi määritellä yksinkertaisuudessaan positiiviseksi tai negatiiviseksi tunteeksi. Amerikkalainen psykologi Gordon Allport on tehnyt määritelmän, jonka mukaan asenne on psyykinen ja neuraalinen valmiustila ja kyseinen valmiustila on muodostunut henkilön kokemuksista. ”Ihminen reagoi ympäristöönsä tämän valmiustilan mukaisesti ja muodostaa asenteita itselle merkityksellisiin kohteisiin.” Asenteet ohjaavat valintojamme pienissäkin asioissa, kuten esimerkiksi päivittäistavarojen ostamisessa, televisiokanavan valinnassa jne. Tämän takia esimerkiksi kauppiat ovat kiinnostuneita asiakkaidensa asenteista. Samasta asiasta ovat kiinnostuneet poliitikot. Kuitenkaan valmiustila, joka asenteissa on esitetty yllä, ei ehdollista henkilöä toimimaan tietyllä tavalla. (Ahokas ym. 2008, 70)

Asennoituminen ilmenee selvimmin kiistanalaisissa asioissa. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat televisiokeskustelut, joita televisiokanavilla näytetään. Näihin keskusteluihin valitaan kaksi suuresti asenteissaan eroavaa henkilöä tai ryhmää henkilöitä. Esimerkkinä voisivat vaikka olla asevelvollisuuden kannattajat ja vastustajat. Tässä asiassa tulee esille tilannesidonaisuus, johon liittyy kannanottaminen ja asenteenilmaisu. Näihin edellä mainittuihin asioihin vaikuttavat vuorovaikutustilanne, asiayhteys sekä muiden paikalla olevien asenteet. (Puohiniemi 2002, 5-6)

Näiden edellisten asioiden perusteella on mielestäni relevanttia ajatella, että arvot ja asenteet antavat syötteitä toisilleen. Esimerkiksi kotona voi olla arvona isänmaallisuus, johon läheisesti liittyy asevelvollisuus. Kun kyseiseen yhtälöön lisätään asenne, joka on saatu esimerkiksi mediasta koskien varusmiespalvelusta, niin todennäköisesti kodin arvomaailma vaikuttaa asenteen muodostumiseen varusmiespalveluksesta. Tätä voisi verrata kotiin jossa isänmaallisuus ei

ole yksi tärkeistä arvoista, tai arvo ollenkaan, jolloin kyseistä asiaa ei tuoda todennäköisesti esille keskusteluissa. Näin ollen arvo ei välity ja nuori poimii asenteensa kaveripiiriltä tai mediasta saamasta kuvastaan, jolloin asenne saattaa olla positiivinen, negatiivinen tai neutraali, mutta arvoksi asenne ei tällöin hänelle kasva. (Pirskanen 2007, 114)

3.3 Sosiaalinen kasvu ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen

Sosiaaliset taidot ovat taitoja ja asioita joita henkilöt oppivat sosiaalisissa tilanteissa esimerkiksi kotona, koulussa, harrastuksissa, pihaleikeissä ja niin edelleen. Sosiaaliseen kanssakäymiseen vaikuttaa suuresti myös kunkin hetkinen mieliala. (Pirskanen 2007, 112–113)

Kodin merkitys on suuri, koska jokainen ihminen on yksilö, johon ovat kotoa opitut sosiaaliset taidot vaikuttaneet. Itsensä ilmaisua on montaa eri tyyppiä. Passiivisessa ilmaisussa ihminen antaa muiden ilmaista mielipiteitään ja itse vaikenee, vaikkakin asiasta saattaisi olla eri mieltä. Aggressiivista ilmaisutapaa käytettäessä ei huomioida tai kuunnella toisia ihmisiä vaan huomioidaan vain omat tarpeet. Kohtelias ja puolensa pitävä ilmaisu taas huomioi sekä omat tarpeet, mutta huomioi myös toisten tarpeita ja mielipiteitä. Kohtelias ilmaisu ei tarkoita, että joustetaan omista mielipiteistä vaan pikemminkin viedään omia mielipiteitä kohteliaasti eteenpäin. (www.nyyti.fi)

Sosiaalinen verkosto muodostuu erilaisista ihmissuhteista ja niissä etenkin ihmisen suhteista toisiin ihmisiin. Jokaisella on omanlaisensa sosiaalinen verkosto, joka muuttuu ja elää elämän eri vaiheiden mukana. Ihmisten olisi välillä hyvä pysähtyä tarkastelemaan omaa sosiaalista verkostoaan ja samalla miettiä millaisen kuvan antaa itsestään tälle verkostolle. (Pirskanen 2007, 125–127)

Nuoren tarkastellessa sosiaalista verkostoaan hän voi huomata, että se on pieni. Suuremmissa sosiaalisissa verkossa nuori oppii paremmin toimimaan yhdessä muiden kanssa ja tämä todennäköisesti auttaa sopeutumaan varusmiespalvelukseen alkamiseen paremmin. Sosiaaliset taidot joita henkilö on oppinut ennen varusmiespalveluksen alkua saavat tässä kohtaa suuren merkityksen. Varusmiespalvelukseen astuessa nuorella on paljon, mietittävää asioiden järjestyksessä. Asioiden sujumista voi vaikeuttaa se, että nuoren majoitus on ensimmäisestä illasta alkaen muiden nuorten kanssa jaettu tupa. Tässä kohtaa edun saavat puolelleen nuoret jotka ovat olleet useasti tekemisissä isommassa kaverijoukossa kodin ulkopuolella esimerkiksi koulussa, harrastuksissa, seuratoiminnassa ja niin edelleen. Tämä on seurausta siitä, että heillä on

ollut paljon sosiaalisia kontakteja ja näin ollen he ovat joutuneet opettelemaan toimimista ryhmässä jo aiemmin. (Salo 2004, 155)

3.4 Kasvatus

Kasvatus on käsitteenä niin sanottu ryväskäsite. Tällä tarkoitetaan, että kasvatus-käsite liittyy moniin lähikäsitteisiin. Tällaisia lähikäsitteitä esimerkiksi on opetus, koulutus, harjoittaminen ja sosiaalistaminen. (Rinne ym. 2000, 7) Kasvatus on asia, jota ei voida näistä käsitteistä kokonaan erottaa. Ari Antikainen (1992) on tutkinut käsitettä kasvatuksesta muun muassa seuraavalla kysymyksellä: Miksi meillä on kasvatusta?

Laajempänä merkityksenä kasvatukselle Antikaisen mukaan tulee esille, että kasvatus on ihmislajin kehittymistä. Asiaa suppeammasta näkökulmasta tarkasteltaessa kasvatus määritellään psykologisesti kasvattajan ja kasvatettavan vuorovaikutukseksi ja tavoitteelliseksi toiminnaksi. Tällä toiminnalla pyritään kasvatettavaa kehittämään persoonaansa. Sosiologinen määritelmä kasvatukselle sijoittuu edellä mainittujen määritelmien välimaastoon. Siinä kasvatus nähdään sosiaalistamisena kulttuuriin ja sosiaaliseen ympäristöön, jossa kasvatettava elää. Tässä näkemyksessä ei kasvattajana ole yksi henkilö vaan suurempi yhteisö. Tähän yhteisöön kuuluvista kasvattajista mainittakoon esimerkiksi päiväkotit, koulu, harrastusohjaajat ja niin edelleen. Näistä kasvattajista voidaan puhua termillä instituutioiden ja sosiaalisten rakenteiden henkilöt. Näistä henkilöistä osa on yhteiskunnallisesti hyväksytyjä kasvattajia, kuten esimerkiksi päivähoitajat ja opettajat. Kasvatustapahtumat voidaan Antikaisen (1992) mukaan jakaa kahteen luokkaan jotka ovat yksilöllisyys ja yhteisöllisyys. (Antikainen 1992, 9-12)

Kun ihmistä kasvatetaan yksilöksi, kasvattajan päämääränä on tukea lasta. Tällä tavoin saadaan kasvatettua lapsesta oma yksilönsä, jolla on oma identiteetti ja näin ollen hänestä tulee eheä kokonaispersoonaa. Yhteisöön kasvattamisessa vaikuttajina on useita henkilöitä, jotka ohjaavat ja kasvattavat henkilöä yhteiskunnallisesti toimintakykyiseksi. Yhteiskunnalliseksi kasvattaminen ei kasvata ihmistä yksilönä vaan sen tavoitteena on pyrkiä kasvattamaan ihmistä toimimaan laajemman kokonaisuuden hyväksi. (Ellonen 2008, 50–51)

3.5 Kasvatusympäristö ja sen merkitys arvojen ja asenteiden muotoutumiselle

Kasvatusympäristö on ympäristö, jossa kasvatettava elää. Kasvatusympäristöjä voivat olla esimerkiksi koti, päiväkotiki, koulu ja niin edelleen. Kasvatusympäristöön vaikuttavat suuresti sekä sen sisäiset että yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja asenteet. Kasvatusympäristössä tapahtuu asioita, jotka ohjaavat kasvatettavaa. Kasvatettava oppii arvoja, sosiaalisia taitoja ja asenteita kasvatusympäristöstä. Näitä asioita kasvatettava alkaa soveltaa omassa elämässään. Koti on tässä tilanteessa ensimmäinen kasvatusympäristö. Kasvatettavaan vaikutetaan elämän alkuhetkistä lähtien. Asenteet jotka olemme saaneet jo varhain voivat toimia ja vaikuttaa elämässämme alitajuisesti. (Jarasto 1999, 56–58)

On tärkeää, että lapsella on kotona säännöt, koska ne kasvattavat lasta ja hänen on helpompi omaksua myös yhteiskunnallisten instituutioiden sääntöjä ja ymmärtää miksi asioita ohjataan. Auktoriteetin puuttuminen kotoa voi tuoda nuorelle ongelmia esimerkiksi koulun aloituksen yhteydessä. Koulussa on säännöt joita noudatetaan työrauhan saamiseksi ja oppimisen turvaamiseksi. Mikäli kotona ei ole ollut johdonmukaisia sääntöjä, koulun sääntöihin voi olla vaikea suhtautua oikein. Lapsi oppii kotona sosiaalisia taitoja, vuorovaikutustaitoja ja arvoja. Lapsen lähtiessä päivähoitoon, tulee kuvioihin myös yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä yleisiä arvoja ja tapoja, kuten toisten huomioon ottaminen, sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa käyttäytyminen ja niin edelleen. (Jarasto & Sinervo 2000, 242) Ari Antikaisen kirjassa on sosiaalisuutta määritelty seuraavalla tavalla: ”Sosialisaatio on se prosessi, jossa avuton lapsi vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa tulee vähitellen tietoiseksi ja tietäväksi ihmisolennoksi, joka taitaa kulttuurinsa ja ympäristönsä tavat”. (Antikainen 1998, 14)

Yksi kasvatusteoreettinen näkemys on Judith Rich Harrisin mukaan, että vanhempien vaikutus lapsen sosiaaliseen kehitykseen ei olekaan niin merkitsevä. Harrisin mukaan suurempi arvojen ja asenteiden kehittymiseen vaikuttava tekijä on ryhmäsosialisaatio, jonka perusta on geneisissä. Ihminen on ryhmän jäsen eli hän hakeutuu jo aikaisessa elämänvaiheessa ikätovereidensa seuraan. Harrisin teorian perusteella lapsi ottaa ikätovereiltaan innokkaammin vaikutteita, kuin vanhemmiltaan kotoa. Harrisin mielestä lapset tuovat käyttäytymistapoja kodin ulkopuolelta, esimerkiksi kaveriporukasta, kotiin, kun taas kotoa oppimiaan käyttäytymistapoja lapset eivät vie kodin ulkopuolelle. (Sinkkonen 2001, 93)

Edellä mainittu Harrisin teoria sisältää yleisesti oikeansuuntaisena pidettyjä vaikkakin varsin musta-valkoisia ajatuksia. Nämä kaksi asiaa kättelevät toisiaan ja ovat keskenään kaksisuun-

taisessa vuorovaikutuksessa. Kodista opittua sosiaalista käyttäytymistä ei pidä väheksyä, mutta ei myöskään pidä aliarvioida kaveripiirin merkitystä sosiaaliseen käyttäytymiseen vaikuttavana tekijänä. (Launonen & Pulkkinen 2004, 51)

Vanhempien kasvattaessa lastaan sosiaalisissa taidoissa, heidän tulee luoda lapselle ilmapiiri, jossa lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Lapsi, joka tuntee vanhempien läsnäolon ja tuntee, että vanhemmat kuuntelevat, rakastavat ja turvaavat häntä, kasvaa turvallisessa ilmapiirissä. Tällaisessa kasvuympäristössä lapselle on asetettu rajat, jotka ohjaavat hänen toimiaan. Rajojen asettaminen tuo lapselle turvallisuutta. Näillä asioilla lapsen sosiaalisuus kasvaa hän pystyy kommunikoimaan vanhempiensa kanssa ja myös tietää miten toimitaan esimerkiksi sosiaalisissa verkostoissa joissa on käyttäytymissääntöjä. Tietyissä sosiaalisissa verkostoissa, kuten kaveripiirissä, käyttäytymissäännöt voivat olla myös kirjoittamattomia. Lapsi pystyy luomaan hyviä sosiaalisia suhteita opittuaan huomioimaan toisia ihmisiä esimerkiksi kaveripiirissä. (Lehtinen 1999, 89 - 99)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa kasvaneen lapsen vastakohtana voi olla lapsi, jonka vanhemmat eivät aseta rajoja, joilla näytetään lapselle välittämistä ja rakkautta (Sinkkonen 1998, 105). Lapselle ei välttämättä riitä aikaa vanhemmiltaan ja tällöin hän etsii kavereiltaan pääsääntöisen sosiaalisen ajan. Yllä mainitun kaltaisessa tilanteessa ei lapselle välttämättä kotoa välity sosiaalisia taitoja ja hänen on helpompi ottaa vaikutteita ja käyttäytymismalleja kaveripiiristä. Ongelmana tässä saattaa olla se, että useasti kaveripiirissä on homogeeninen yksikkö. Näin ollen kenellekään ei välttämättä ole selvää millä tavoin oikeasti pitäisi toimia. (Jarasto & Sinervo 2000, 53)

Yksi esimerkki lapsen suppeasta sosiaalisesta kentästä myös se, että lapsella ei ole sisaruksia eikä ystäviä. Kotona lapsi on mieluummin yksin kuin vanhemman kanssa tekemisissä. Tällöin lapsen sosiaalinen kenttä on todella pieni ja mahdollisesti rajoittuu vain siihen, että hän käy kodin ulkopuolella koulussa. Lapsuudesta jäänyt arka tai yksinäinen minäkuva jää helposti vaikuttamaan aikuisenkin identiteettiin ja saattaa vaikuttaa myös asennoitumiseen varusmiespalvelusta kohtaan. (Jarasto & Sinervo 2000, 127–128)

Kaikki nämä sosiaaliset esimerkit kuitenkin luovat sosiaalisten taitojen perustan lapselle. Sosiaalisuuden kehittymiseen saaduista lähtökohdista riippumatta on mahdollista, että elämäntilanteet muokkaavat sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja, jotka kulkevat käsi kädessä suuntaan tai toiseen. (Antikainen 1993, 118)

Koulun aloittaminen mullistaa lapsen elämää. Koulussa lapsen elinpiiriin tulee kerralla paljon uusia ihmisiä ja siellä joudutaan oppimaan sosiaalisia taitoja sekä samalla kognitiivisia taitoja. Koulussa vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavat paljon kotona opitut asiat. Joukkoon sopeutumisesta helpottaa ennen koulun aloitusta saadut kokemukset vertaisryhmässä toimimisesta. kotiolosuhteissa vaikuttavia tekijöitä on muun muassa sisarusuhteet ja niissä toimiminen. Sisaruksia on jo kotona joutunut huomioimaan, kun taas lapsi joka on ollut ainoa lapsi perheessä, on jäänyt tätä kokemusta vaille. Tätä ei tietenkään voi yleistää kaiken kattavaksi, koska lapsi voi oppia vuorovaikutustaitoja kodin ulkopuoleltakin muusta sosiaalisesta ympäristöstä ja tätä kautta oppia sosiaalisiksi toimijaksi. (Antikainen 1993, 9-12) Koulu voi olla monelle lapselle ainoita paikkoja, joissa hän joutuu vuorovaikutustilanteisiin vieraiden ihmisten kanssa. Näissä tilanteissa hyvät sosiaaliset taidot omaava lapsi pärjää paremmin kuin lapsi, joka ei ole saanut mallikseen hyviä sosiaalisia taitoja, tai jonka sosiaaliset kontaktit on luotu pääosin kotona perheen kesken. Tällöin on mahdollisesti vaikeampaa sopeutua kouluyhteisöön. Koulussa opettajat yrittävät ottaa oppijat huomioon yksilöinä, mutta tosiasiana on kuitenkin myönnettävä, että esimerkiksi 20 oppilaan luokassa ei aina pysty toteuttamaan yksilöllistä kohtaamista. (Kallioinen 2010, 33)

Koulussa opettajat ovat niin sanottuja yhteiskunnan hyväksymiä edustajia, jotka vaikuttavat nuorten elämään. Kasvattajina toimivat yhteistyössä sekä perhe että yhteiskunnallisesti hyväksytyt kasvattajat kuten koulussa opettaja tai päivähoitossa hoitaja. Oheiskasvattajista voidaan puhua tarkoitettaessa varsinaisten kasvatusinstituutioiden ulkopuolisia vaikuttajia kuten televisiota, tietokoneita, kaveripiiriä, kirjallisuutta ja niin edelleen. Näin ollen kaikki kasvatus ei ole tahallista tai tarkoituksen mukaista. (Antikainen 1998, 14)

Koulu instituutiona on kohtaamispaikka sosiaalisin kontakteihin. Suomessa on oppivelvollisuus ja näin ollen jokaisen on osallistuttava koulunkäyntiin. Pieni osa ihmisistä voi olla kotiopetuksen piirissä, mutta suurin osa suorittaa opintonsa kunnallisessa peruskoulussa. Yhteiskunta vaikuttaa tällä tavoin ihmisiin. (Antikainen 1998, 14)

Koulussa on opetussuunnitelmat, jotka määrittävät sekä oppiaineiden sisällöt sekä kasvatuksellisia teemoja. Tällöin lapsille opetetaan yhteiskunnallisesti hyväksytyt säännöt velvoitteet ja niin edelleen myös koululaitoksen puolesta. Koululaisen on helpompi omaksua yhteiset säännöt, jos niitä on joutunut harjoittelemaan jo päiväkodissa tai päivähoitossa. Näin voimmekin helposti todeta, että yhteiskunta vaikuttaa kasvu-ympäristönä meidän elämäämme varhaisessa vaiheessa. (Ahokas ym. 2008, 19, 22)

Jo kotona, päivähoidossa ja peruskoulussa alkanut sosiaalinen kasvu sekä kasvuympäristö vaikuttavat asennoitumiseen varusmiespalvelusta kohtaan. Tiiviissä kasarmiyhteisössä toimiminen ja siihen sopeutuminen on helpompaa, aiempien sosiaalisten kokemusten avulla. Kurinalaisuuteen tottuminen ei aiheuta vaikeuksia, jos sääntöjen merkitys ja niiden noudattamisen tärkeys on sisäistetty jo ennen varusmiespalvelusta kotona ja koulussa. (Salo 2004, 155)

Koulun säännöt ja niistä kiinni pitäminen sekä tasa-arvoinen kohtelu tuovat lapselle ja myöhemmässä vaiheessa nuorelle turvaa. Vanha sanonta ”rajat ovat rakkautta” voidaan yhdistää yhteiskuntaamme. Yhteiskuntamme tavoitteena on asettaa rajoja ja näin saada itselleen yhteiskunnallisesti hyväksytyjä noudattavia kansalaisia, jotka pystyvät myöhemmässä vaiheessa johtamaan yhteiskuntaamme. Yhteiskuntamme huolehtii myös siitä, että jokainen jäsen saa mahdollisuuden saada kasvatusta vallitsevien kasvatussoppien mukaan, jos niitä ei esimerkiksi kotoa ole tullut. (Siljander 2002, 79)

Koska meillä on yhteiskunnallisesti vaikuttavia instituutioita, voimme niiden kautta päästä vaikuttamaan yhteiskuntaan. Yhteisöllisen sosiaalisen kontrollin mukana, jota esimerkiksi koulu instituutiona edustaa. On tullut esille, että nuorten poikien rikekäyttäytymistä laskevasti vaikuttaa se, että koulussa on paljon sosiaalista kontrollia. Kouluissa joissa sosiaalinen kontrolli jakautuu epätasaisesti rikekäyttäytymisen riski kasvaa. (Ellonen 2008, 105)

Voidaan todeta, että lapsi tarvitsee rajoja. Lapselle asetetaan rajat, rajoja noudatetaan ja niihin sitoudutaan. Tällä tavoin saadaan lapsi ymmärtämään asioita, joita saa tehdä ja asioita, jotka ovat väärin eikä niitä saa tehdä. Tärkeimpiä asioita rajojen asettamisessa on johdonmukaisuus. Kun lapselle asetetaan esimerkiksi kotiintuloaika, tulee siitä pitää kiinni. Sovitun rajan rikkomisesta tulee antaa sanktio. Näin lapsi oppii sen, että on sääntöjä joita tulee noudattaa ja tämä kasvattaa lasta yhteiskunnan jäseneksi. (Lehtinen 1999, 89–99)

Tietotekniikan kehityksen vuoksi nyky-yhteiskunnassa on alkanut lisääntymään ihmisten elämään vaikuttavien oheiskasvattajien määrä. Lapsilla tulee tulevaisuudessa olemaan ympärillään koko ajan tietotekniikan mukanaan tuomat asiat. Tämä ympäristö toimii lapselle oheiskasvattajana. Oheiskasvattajana toimii esimerkiksi internet, joka voidaan nähdä kaksiteräisenä miekkana. Internetistä nuori saa paljon hyviä asioita, kuten tietoa, mahdollisesti ystävyssuhteita, vertaistukea nuoruuteen ja niin edelleen. Internetissä on myös toinen puoli, jota edustavat asiattomat videot, kirjoitukset ynnä muut sellaiset seikat, jotka pahimmillaan voivat väärinristää nuoren käsityksen joistakin asioista. Näihin asioihin ei välttämättä aikuinen voi vaikut-

taa. Jos aikuinen pyrkii kasvaman lapsen rinnalla ja huomiomaan hänen tarpeensa hänellä on tällöin mahdollisuus vaikuttaa lapsen asioihin opettamalla mikä on oikein mikä väärin. (Antikainen 1998, 14)

Koulun suorittamisen ohella lapsi kasvaa nuoreksi. Tämä nuori henkilö on oppinut vuorovaikutustaitoja erilaisissa tilanteissa. Toiset henkilöt ovat oppineet selviytymään isoissakin nuorisojoukoissa. Erinäisistä syistä johtuen osa nuorista alkaa jopa vältellä sosiaalisia kontakteja. Nuorten elämään vaikuttaa paljon koti ja koulu henkilöineen, mutta vuorovaikutustaitoihin vaikuttaa myös henkilön harrastuneisuus, koska osana joukkoa toimiessaan nuorella on sosiaalinen paikka, johon hän kuuluu. Tietenkin harrastuksiin voidaan tässä asia yhteydessä lukea myös lapsuusaikaiset pihaleikit kaverien kanssa ja nuoruusiällä vapaa-ajan vietto ystävien kanssa. Kaikki nämä edellä mainitut asiat vaikuttavat siihen, minkälaiset vuorovaikutustaidot me opimme. (Ellonen, 2008, 47–48)

Sosiaalisten taitojen puute on asia, jonka voi epäillä aiheuttavan ongelmia varusmiespalveluksen aloittamiseen. Niin kuin on useasti joukkoviestimissä jo todettu, erilaiset mediat, kuten televisio, tietokoneet, puhelimet yms. tekevät nuorten keskinäisen yhteydenpidon helpoksi. Näin ollen nuorella on todella helppo vieraantua muista kuin virtuaalisista sosiaalisista verkostoista, joilla tässä asiayhteydessä tarkoitetaan kavereita ja ystäviä. Koulussa nuori joutuu olemaan päivittäin tekemisessä muiden nuorten kanssa, mutta kotona hänen ei välttämättä tarvitse olla sosiaalisessa tilanteessa kuin vanhempiensa tai sisarustensa kanssa. Jos henkilöllä on ongelmia kohdata kavereita, vuorovaikutustilanteissa on helppo kätkeytyä aina kuin mahdollista. Vieraantuminen sosiaalisesta verkostosta voi tapahtua esimerkiksi yksinäisiin harrasteisiin uppoutumalla. Tietotekniikka ja -verkot tarjoavat paljon harrasteyhteisöjä ja pelejä, joita voi pelata joko yksin tai yhteisöissä. Nuoren mennessä mukaan tietoverkkoyhteisöön, hänelle voi helposti muodostua vääristynyt kuva, että hänellä on ympärillään paljon kavereita joiden kanssa ollaan tekemisessä tietoteknisten sovellusten avulla. Tässä tilanteessa nuori voi jopa kieltää kasvotusten kohtaamisen ihmisten vuorovaikutustilanteissa tarpeettomaksi. (Jarasto & Sinervo 2000, 206)

Koulun jälkeinen suuri käännekohta, jossa arvoja ja asenteita joudutaan pohtimaan, on nuoren elämässä olemaan varusmiespalvelus ja sen suorittaminen tai suorittamatta jättäminen. Eri foorumeilla kerrotut kokemukset varusmiespalveluksesta luovat mielikuvia kerrottuna ja suurenneilla asioilla höystettynä. Tällöin nuoren ja etenkin sosiaalisesti kokemattoman nuoren mielessä alkaa liikkua ajatuksia varusmiespalveluksen haasteellisuudesta niin fyysistä kuin

henkistä puolta ajatellen. Nuorella saattaa kasvaa pelko siitä, kuinka hän varusmiespalveluksen pystyy selvittämään. (Kouluttajan opas 2007, 19)

3.6 Kodin ja koulun suhde

Vanhempien ja lasten on helpompi toimia täysivaltaisina yhteiskunnan jäseninä, kun perheessä on otettu huomioon yhteiskunnallisesti hyväksytyt kasvatustapa- ja menetelmät ja niistä on hiottu omaan perheeseen sopivat käytänteet. Tämä merkitsee sitä, että lapset ja vanhemmat ymmärtävät sen, että väärästä toiminnasta rangaistaan tai huomautetaan. On myös tärkeää, että kasvattaja osaa ottaa huomioon oman lapsen ominaisuudet kasvattajana.

Tällaiset asiat ovat ongelmia koulun ja kodin yhteistyössä. Joidenkin kotien viesti on, että on hyvä asia, kun kielteisiin asioihin puututaan ja asiat selvitetään. Toisissa kodeissa on vanhempia, jotka eivät näe omien lapsiensä virheitä. Kotoa tulee palautetta ”ettei saa holhota” tai ”meidän lapsi ei ole tehnyt mitään väärää”. Ongelmana näissä ristiriitatilanteissa, että lapsi oppii saavansa tehdä väärä asioita ja niihin ei puututa. Tällaisilla vanhemmilla on myös ongelmana, että omia ongelmia puretaan opettajiin tai muihin oppilaisiin. Vanhemmat jotka eivät myönnä oman lapsensa virheitä useasti kantelevat lääninhallitukseen ja aiheuttavat kiusaa opettajille sekä koulun rehtorille. Epäasiallisimmin tuntuvat käyttäytyvän korkeasti koulutetut sekä avioero tai muussa vastaavassa tilanteessa elävät vanhemmat. Opettajat ovat yksi ”helpo” kohde purkaa omaa vihaa ja kiukkua. (Mäkelä-Rönholm 2006, 52–53)

Tärkeä asia vanhemmuudessa on myös, että pystyy katsomaan omaa kasvuaan vanhempana ja mahdollisesti pystyy myöntämään, että on toiminut jossain asiassa väärin ja tekee asiassa muutoksen. Useasti käy niin, että vanhemman käsitys omasta lapsesta on toisenlainen kuin kodin ulkopuolisilla ihmisillä. Kotona lapsi saattaa olla tottelevainen, mutta tämä ei takaa sitä, miten lapsi käyttäytyy toisessa sosiaalisessa ympäristössä. Esimerkkitalanne voisi olla, että koulussa lapsi käyttäytyykin kiusaten toisia. Tällaisten asioiden kantautuminen opettajalta vanhemmille on joskus vaikeaa hyväksyä. (Tolvanen 2006, 66)

Todellisuutta on se, että lapsi hakee rajojaan niin kotona, kuin kodin ulkopuolellakin. Koulu saattaa olla lapselle ensimmäinen yhteiskunnallinen instituutio, jossa on normit kuinka toimitaan. Vaikka lapsi käyttäytyisi kotona asiallisesti, niin tulee muistaa, että koulussa hän toimii eri ympäristössä. Koulussa käyttäytymiseen vaikuttavat aina kaveripiiri, muut lapset ja opetta-

jat. Näiden eri henkilöstöryhmien kanssa toimiessaan jokainen lapsi ottaa oman asemansa sosiaalisena toimijana, eikä oman aseman ottaminen aina käy ilman ongelmia. Koulu voi olla lapselle ensimmäinen paikka, jossa saadaan erilaisia näkemyksiä kuin kotona on saatu. Koulussa vaaditaan hyväksymään ihmisten erilaisuutta, jota ei välttämättä kotona ole vaadittu vaan saattaa olla, että kotoa saatu viesti on täysin päinvastainen. (Ollila 2006, 137, 147)

3.7 Itsenäisyystietoisuus

Itsenäisyystietoisuudella tarkoitetaan tässä pro gradu -tutkimuksessa haastateltujen henkilöiden tietopohjaa Suomen itsenäisyyden vaiheista. Itsenäisyystietoisuus voi kehittyä kouluopetuksen myötä, erilaisen juhlatilaisuuksien ja niissä kuultujen puheiden kautta sekä sosiaalisessa ympäristössä kuultujen suullisten kertomusten ansiosta.

Peruskoulun opetussuunnitelman mukaan ”historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.” Yläkoulun oppimäärään kuuluvat aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla. Suomen historiasta käsitellään vuosiluokkien 7-9 aikana muun muassa Suomen itsenäistymisen ja sisällissota sekä Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen. (POPS, 224–225)

Useissa kodeissa historian jääminen pois keskusteluista on ollut hyvin yleistä. Sodan jälkeisenä aikana sodasta puhuminen ei ole ollut yhteiskunnallisesti hyväksyttyä ja toisaalta suomalainen kulttuuri ei ole menneinä vuosikymmeninä kannustanut vaikeista asioista puhumista vaan ennemminkin vallalla on ollut niin sanottu vaikenemisen kulttuuri.. Tällä tavoin saattaa olla, että Suomen historia on välillä melko vieras aihealue nuorelle ja ainut oppi tulee koulunstituutiosta.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsittelen sitä, miten tutkimuksen aineisto on kerätty, millainen on tutkittava joukko sekä miten kerätty tutkimusaineisto on analysoitu.

4.1 Pilotointikysely

Pilotointikyselyn järjestin Viestirykmentissä Etelä-Suomen viestipataljoonassa ensimmäisessä viestikomppaniassa saapumiserän 2/10 kotiutuville varusmiehille, joita oli noin 150. Kyselyyn osallistuivat miehistön jäsenet ja varusmiesjohtajat. Osallistuneissa henkilöissä oli mukana myös naisia. Pilotointikyselyn tavoitteena oli selvittää onko kysymyssarjankysymykset aseteltu oikein ja ovatko kysymykset yksiselitteisiä sekä saadaanko kysymyksillä riittävää informaatiota antavia vastauksia.

Kyselyn vastaukset päätin kerätä monivalintalomakkeella, koska sitä käytetään yleisesti Puolustusvoimien suorittamissa kyselyissä. Pilotointikyselyn perusteella tein havainnon, että monivalintalomakkeen täyttämisen ohjaaminen tulee ottaa huomioon varsinaisen tutkimuksen toteuttamisvaiheessa. Tällöin vastaajat ovat juuri astuneet palvelukseen eikä heillä ole lomakkeen täyttämisestä kokemusta kuten oli kotiutuvalla saapumiserällä. Tämän takia lomakkeen täyttämiseen tulee laatia selvät ohjeet ja olla valmis avustamaan täyttämisen toteuttamisessa.

Pilotointikyselyyn valitsin yhdeksän taustakysymystä ja muita tutkimuskysymyksiä oli 36. Taustakysymyksien määrä tulee jotos-ohjelman taustamuuttujien lukumäärästä, koska jotos-ohjelmassa voidaan käyttää yhdeksää taustamuuttujaa.

Taustakysymyksillä kartoitettiin mm. vastaajien ikää, sukupuolta, asuinpaikkaa, perhesuhteita, urheiluaktiivisuutta jne. Nämä taustakysymykset auttavat tuloksien tulkitsemisessä. Esimerkiksi henkilön, joka on vastannut taustakysymyksissä olevansa aktiivinen urheilija, vastauksien korrelointia voidaan verrata kysymyssarjan myöhemmin kysytyjen kysymysten kanssa, kuten ”olisin suorittanut varusmiespalveluksen vaikka se olisi ollut vapaaehtoinen”. Näiden eri kysymysten korreloinnista saadaan tuloksia kodin ja koulun vaikutuksista asenteisiin varusmiespalvelusta kohtaan.

Kysymyssarjan kysymyksiä oli pilotointikyselyssä 36. Nämä kysymykset käsittelivät, kuinka kotoa, kaveripiiristä ja koulusta saadut asenteet Suomen itsenäisyydestä ja varusmiespalveluksesta vaikuttavat asennoitumiseen varusmiespalveluksen suorittamiseen. Kysymyssarjassa kysymyksiä ei ollut esitetty loogisesti vaan kysymyksiä oli sijoitettu eri kohtiin. Esim. kotiin liittyvät kysymykset eivät olleet kysymyssarjassa esitettynä peräkkäin vaan kysymykset ovat kysymyssarjassa eri kohdissa. Tällä tavoin pyrin saamaan vastaajaa ajattelemaan kysymyksiä kysymyksinä eikä ajattelemaan kysymyksiä loogisena kysymysjonona.

Pilotointikyselyn tarkoitus oli löytää virheelliset kysymykset. Virheellisillä kysymyksillä tarkoitan kysymyksiä, jotka ovat väärin aseteltuja tai joiden vastausvaihtoehdot ovat väärät. Lisäksi toivoin saavani havaintoja kysymysten yksiselitteisyydestä ja kysymyssarjan selkeydestä

4.2 Haastattelukysymysten aihepiirit ja asettelu

Kysymyssarjan kysymyksissä on tärkeä harkita mitä kysyy ja miten asettelee kysymykset. Kysymykset eivät saa olla johdattelevia, koska tällöin tutkimuksen vastaukset voivat olla vääristyneitä. Näin ollen tulosten raportoinnissa saattaa esiintyä vastauksien väärää tulkintaa. Kysymyksien tulee olla lyhyitä ja yksiselitteisiä, jolloin kyselystä ei tule niin kutsuttua pakkopulaa vaan kyselyyn vastaaminen olisi mahdollisimman mielekästä. Kun kysymykset ovat tarkkaan harkittuja ja mietittyjä ovat raportoitavat tulokset mahdollisimman todenmukaisia. Tämä asia varmistaa sen, että tutkimus on luotettava.

Taustatieto-kysymysten jälkeen kysymyssarjassa tulevat varsinaiset haastattelukysymykset, joiden avulla pystytään kartoittamaan tutkittavan henkilön mielipiteitä asioista, jotka vaikuttavat hänen asennoitumiseensa varusmiespalvelukseen. Näillä kysymyksillä saadaan vastauksia siitä, kuinka kotiympäristö on vaikuttanut varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Yksi tärkeä asia on ollut määritellä, mikä on kotiympäristö.

Tutkittavan tiedon opinnäytetyöhöni sain kyselystä jonka järjestin palvelukseenastumispäivänä Viestirykmentissä 10.1.2011. Kyselyn kysymyksissä on keskitytty seuraaviin aihealueisiin.

Kotiympäristö:

- Kuinka perheessä on tullut esille Suomen itsenäisyys?

- Onko varusmiespalvelus vastaajalle velvollisuus vai pakko?
- Onko tutkittavan perhe vastaajan mielestä isänmaallinen?
- Ovatko vastaajan kaverit käyneet armeijan?
- Millainen suhtautuminen vastaajan kaveripiirissä on varusmiespalvelukseen?
- Millä tavoin media on vaikuttanut varusmiespalvelukseen asennoitumiseen?

Toisena osana graduani on kouluympäristön vaikutus varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Kouluympäristössä on tietenkin erilaisia vaikutteita kuin kotiympäristössä. Kouluympäristön vaikutteet pyrin selvittämään seuraavanlaisilla kysymyksillä:

- Kuinka paljon koulussa tuli esille Suomen itsenäisyys?
- Kuinka paljon henkilö mielestään tietää Suomen sotien vaiheista?

Kysymyksiä oli kysymyssarjassa 48. Kysymykset oli aseteltu siten, etteivät kysymykset teologista kysymysjonoa jolloin vastaaja ei alkanut miettimään kysymyksen järjestystä tai sitä, miten kysymykset liittyvät toisiinsa, vaan hänen oli mahdollista vastata jokaiseen kohtaan omana kysymyksenä.

4.3 Lopullisen kyselyn toteuttaminen

Onnistuneen pilotointikyselyn jälkeen tarkastin olivatko haastattelukysymykset ja vastausvaihtoehdot oikean suuntaisia ja mitä tulisi muuttaa. Tämän jälkeen suunnitelmani oli toteuttaa kysely maavoimissa kuudessa eri joukko-osastossa saapumiserälle 1/11. Joukko-osastoista oli tarkoitus suorittaa kysely palvelukseenastumispäivänä tai palveluksen ensimmäisinä päivinä lopullisella kysymyssarjalla. Tämän ajankohdan palveluksesta valitsin koska Puolustusvoimat on mahdollisimman vähän vaikuttanut kyselyyn osallistuvien asenteisiin kyselyn toteuttamishetkellä. Toisin sanoen, koska pro gradu aihe on kodin ja koulun kasvatuksellinen vaikutus varusmiespalvelukseen asennoitumiseen tulee puolustusvoimien vaikutus olla hyvin vähäinen. Tämän vuoksi päätin toteuttaa kyselyn palvelukseenastumispäivänä.

Kysely olisi toteutettu valtakunnallisena juuri sen takia, että saadaan katettua tuloksiin Suomen eri maakunnissa mahdollisesti esiintyvä vaihtelu. Kyselyn taustatiedoissa kartoitettiin myös sitä, mistä vastaaja on kotoisin. Näiden taustatietojen avulla oli tarkoitus analysoida kuinka vastaajien vastaukset eroavat toisistaan esimerkiksi alueellisesti tai perhesuhteiden pe-

rusteella. Valtakunnallisesti toteutetussa kyselyssä olisi tullut esimerkiksi esille, vaikuttaako kotipaikka siihen miten kyseinen henkilö asennoituu varusmiespalvelukseen?

Tällä tavoin aluksi olin suunnitellut kyselyn toteuttavani, mutta eteeni tuli ongelmia, joiden takia jouduin muuttamaan alkuperäisiä suunnitelmia. Nämä muutokset lopulta ohjasivat työtäni oikeaan suuntaan. Alkuperäinen suunnitelmani tutkimuksen toteuttamisesta valtakunnallisena useissa eri maavoimien joukko-osastoissa kariutui tutkimuslupani hukkumiseen Maanpuolustuskorkeakoulun ja Maavoimien esikunnan välisen asiakirjaliikenteen vuolaaseen virtaan. Lopulta päädyin ottamaan yhteyttä Viestirykmenttiin tutkimukseni aiheen tiimoilta. Viestirykmentissä oltiin asiasta kiinnostuneita ja sain anottua tutkimusluvan Viestirykmenttiin. Kysely siis toteutettiin Viestirykmentissä 1/11 varusmiespalveluksen astuville varusmiehille palvelukseenastumispäivänä. Mielestäni asiat menivät siinä mielessä hyvin, että tutkimukseni alkuperäinen suunnitelma oli mielestäni liian laaja maisterin opinnäytetyöksi. Uskon, että sain enemmän oppia aloittelevana tutkijana, kun joukko oli pienempi ja otannan taustat olivat suppeammat.

Sain tutkimusluvan Viestirykmentistä. Kyselysarjan täytti kaikki Viestirykmenttiin 10.1.2011 palvelukseen astuvat. Palvelukseen astui 278 henkilöä joista oli naisia 5. Yksi palvelukseenastumismääräyksen saanut henkilö estyi sairauden vuoksi ja kaksi jäi pois luvatta.

Tiedonkeruu järjestettiin 10.1.2011 maanantaina Viestirykmentissä. Menin henkilökohtaisesti suorittamaan kyselyn. Päätin mennä siviilivaatteissa vähentääkseni Puolustusvoimien vaikutusta kyselyyn vastaamiseen. Näin ollen vastaajien asennoituminen kyselyyn on toisenlainen kuin silloin jos menisin maastopuvussa. Valmistelut kyselyn järjestämiseen aloitettiin hyvissä ajoin. Valmiiksi varattuna olivat lyijykynät, pyyhekumit ja vastauslomakkeet. Saamastani ennakkotiedosta poiketen palvelukseen astuvien vastaanotto aloitettiin tuntia odottamaani aiemmin. Tämä aiheutti kiirettä kyselyn toteuttamisen alkuvaiheessa.

Kyselyn suorittamiseen tilaksi oli varattu auditorio. Sain kyselyn aloitettua pienistä vastoin käymisistä huolimatta. Auditoriossa oli aluksi avustamassa yksi alikersantti ja yksi korpraali. Heille ohjeistettiin miten annetaan ohjeistus, kun henkilöt saapuvat auditorioon.

Palvelukseen astuvat saapuivat esikuntakomppaniaan.. Ensimmäiseksi henkilöille annettiin henkilötietolomake tarkistettavaksi ja urheiluharrastuneisuuslomake täytettäväksi. Nämä paperit mukana henkilöt siirtyivät turvatarkastukseen, jossa henkilöiden varusteet tarkastettiin.

Tässä vaiheessa alkoi puolustusvoimien vaikuttaminen palvelukseen astuviin, kun sotilaspoliisit käskivät ottamaan hatun pois pästä sisällä ja ohjeistivat myös lävistyksien poistamisen.

Turvataarkastuksesta henkilöt siirtyivät lomakkeet mukana auditorioon, jossa heille osoitettiin istumapaikka ja ohjeistettiin edellä mainittujen lomakkeiden tarkastaminen ja täyttö. Lisäksi heille tässä vaiheessa jaettiin kysymyssarja ja monivalintavastauslomake. Henkilöt ohjeistettiin kysymyssarjan osalta siten, että he lukevat kyselylomakkeen yläosan ja sen jälkeen vastaavat kysymyksiin mustaamalla monivalintalomakkeen vastausta vastaavassa ruudussa olevan kirjaimen lyijykynällä, kuitenkin siten, että pysyvät ruudun sisäpuolella. Nämä ohjeet annettiin sen takia, että Jotos -koneella pystytään tulkitsemaan lomakkeet. Henkilöille kerrottiin myös, että kysely täytetään täysin nimettömänä ja ketään ei tietojen perusteella henkilöidä vaan vastauksia käsitellään koko joukkona, joka Viestirykmentissä astuu palvelukseen.

Auditorio oli tilana riittävä, kuitenkin työrauha ei aina säilynyt, koska henkilöitä tuli sisälle auditorioon osastoissa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoitus laittaa esille malliversio esimerkkilomakkeen täyttämistä kysymyssarjaan, mutta aikaistettu aikataulu muokasi suunnitelmia vastaustilaisuudesta. Tämän takia ohjeistamisvaiheessa jouduttiin neuvomaan suullisesti suunniteltua enemmän ja mahdolliset virhevastaukset hieman lisääntyivät. Virhevastauksien suhteesta tutkimuksen tuloksiin on analysointivaiheessa avattu enemmän.

Vastaustilanteeseen osaksi vaikutti silminnähävä vastaajien jännittyneisyys. Tämän tekijän luulen myös vaikuttaneen kysymysten ymmärtämiseen ja ohjeistuksen väärinymmärtämiseen. Kyselylomake jota tutkimuksessani käytin on esitetty tutkimukseni liitteenä 1.

4.4 SPSS-ohjelman käyttö tutkimuksessa

SPSS (Statistical Package for Social Sciences)– ohjelmisto on suunniteltu kvantitatiivisen aineiston käsittelyyn ja analysointiin. SPSS-ohjelmalla voidaan analysoida tuloksia esimerkiksi kyselyistä joihin on vastannut suuri joukko kuten esimerkiksi omassa Pro gradussani. Aineiston analysointi aloitetaan siten, että kerätty aineisto, joka tämän tutkimuksen aineiston tavoin kerättyä erilliselle, lomakkeelle syötetään SPSS-ohjelman käyttämään muotoon. Tämän jälkeen aineistoa on mahdollista käyttää ja analysoida SPSS-ohjelmalla. (Metsämuuronen 2000, 3)

SPSS-ohjelma sopii erityisen hyvin, kun käsitellään suurta joukkoa ja halutaan saada tietoa syy-seuraus-suhteen todentamiseen. Pertti Tötön mukaan tähän todentamiseen tarvitaan tietoa ilmiöiden korrelaatiosta. Kyseistä korrelaatiota ei voida todentaa muuten, kuin laskennallisesti ja tähän tarkoitukseen voidaan yhtenä ohjelmana käyttää SPSS-ohjelmaa. (Töttö 2000)

Aineiston analyysia varten muodostettiin summamuuttujia. Kysymysten reliabiliteetti arvioitiin Cronbachin alfan avulla. Tällä laskennalla nähdään kuinka hyvin luokan kysymykset korreloivat toisiinsa. Mitä korkeammaksi Cronbachin alfan lukuarvo nousee, sitä luotettavampaa on kysymysten korrelointi toisiinsa. (Metsämuuronen 2000, 29–39)

Tämän tutkimuksen kysymyksiä analysoitaessa on tehty summamuuttujia saman aihealueen kysymysten kesken. Esimerkkinä tästä on itsenäisyystietoisuus. Kysymykset liittyvät itsenäisyyteen ja niillä on kyselyssä ollut samankaltaiset vastausvaihtoehdot. Kysymysten reliabiliteetti on laskettu Cronbachin alfan avulla. Tällä laskennalla nähdään kuinka summamuuttujan kysymykset korreloivat toisiinsa. Jos Cronbachin alfa joka saadaan kyseisellä testillä alkaa lähestymään lukuarvoa 0,4, voidaan todeta, että kysymysten korrelointi on toisiinsa nähden kohtuullinen. Mitä korkeammaksi Cronbachin alfa nousee, sitä luotettavampaa on kysymysten korrelointi toisiinsa. (Metsämuuronen 2000, 29–39)

Tämän jälkeen SPSS-ohjelmalla tehtiin korrelatiiviset testit muodostetuille summamuuttujille. Korrelatiivisella testillä selvitetään kuinka kaksi summamuuttujaa liittyvät toisiinsa. Tämän tuloksen kertoo korrelaatioluku. Testituloksen jälkeen, tulos esiteltiin taulukoituna. (Metsämuuronen 2000, 56)

Tämän jälkeen tulosten analysoinnissa suoritettiin SPSS-ohjelmalla Mann Whit U-testi. Mann Whit U-testillä suoritettiin ryhmäerojen vertailua. Summamuuttujia käsiteltiin ryhmäerojen vertailussa siten, että vertailussa selvitetään esimerkiksi itsenäisyystietoisuus-summamuuttujan ja muiden kysymyssarjassa olevien kysymyksien välisiä eroja toisiinsa. Ryhmäerojen vertailulla on siis mahdollista selvittää muodostettujen summamuuttujien ja yksittäisten kysymysten välisiä eroja. (Heikkilä 2008, 233–234)

Kysymyksiä joita ei ole laitettu summamuuttujiin, vaan joilla on erilainen vastausvaihtoehdotasteikko, tutkitaan ryhmäerojen vertailulla. Ryhmäerojen vertailuun on valittu kysymyksiä, joista on haluttu selvittää, kuinka vastaaja on vastannut tiettyyn erilliseen kysymykseen. Esimerkkinä esitetään kysymykset 22. ja 24. Kysymyksessä 22. kysytään, olisiko vastaaja tullut suorittamaan varusmiespalvelusta vaikka se olisi vapaaehtoista? Kysymyksessä 24. kysytään

asevelvollisuuden lakkauttamista. Näitä kahta kysymystä vertailemalla summamuuttujiin saadaan tuloksia siitä miten esimerkiksi vastaajat, jotka ovat vastanneet summamuuttujien kysymyksiin positiivisemmin, ovat vastanneet kysymykseen 22 ja 24. (Heikkilä 2008, 233–234)

4.5 Tutkittava joukko

Pro gradussani tutkimus on joukon otannan osalta kokonaistutkimus. Kokonaistutkimuksessa tutkitaan kaikki, jotka kuuluvat perusjoukkoon. Perusjoukkoon kuuluivat tässä tutkimuksessa viestirykmenttiin 10.1.2011 palvelukseen astuneet varusmiehet. (Heikkinen 2008, 33–36)

Koska joukko oli suuruudeltaan 278 henkilöä, päädyin kokonaistutkimukseen. Jos joukko olisi ollut isompi, olisin voinut valita esimerkiksi yksinkertaisen satunnaisotannan. Yksinkertaisessa satunnaisotannassa on joukosta jota on päätetty tutkia yhtäläinen mahdollisuus tulla valituksi otantaan. (Heikkinen 2008, 33–36)

Toinen otantamahdollisuus joukon ollessa todella suuri, olisi voinut olla systemaattinen otanta. Systemaattisessa otannassa joukosta poimitaan tietyin välein henkilöitä tutkimukseen. Henkilöt olisi voinut laittaa esimerkiksi aakkosjärjestykseen ja sen jälkeen ottaa listasta joka viides tutkimukseen mukaan (Heikkinen 2008, 33–36)

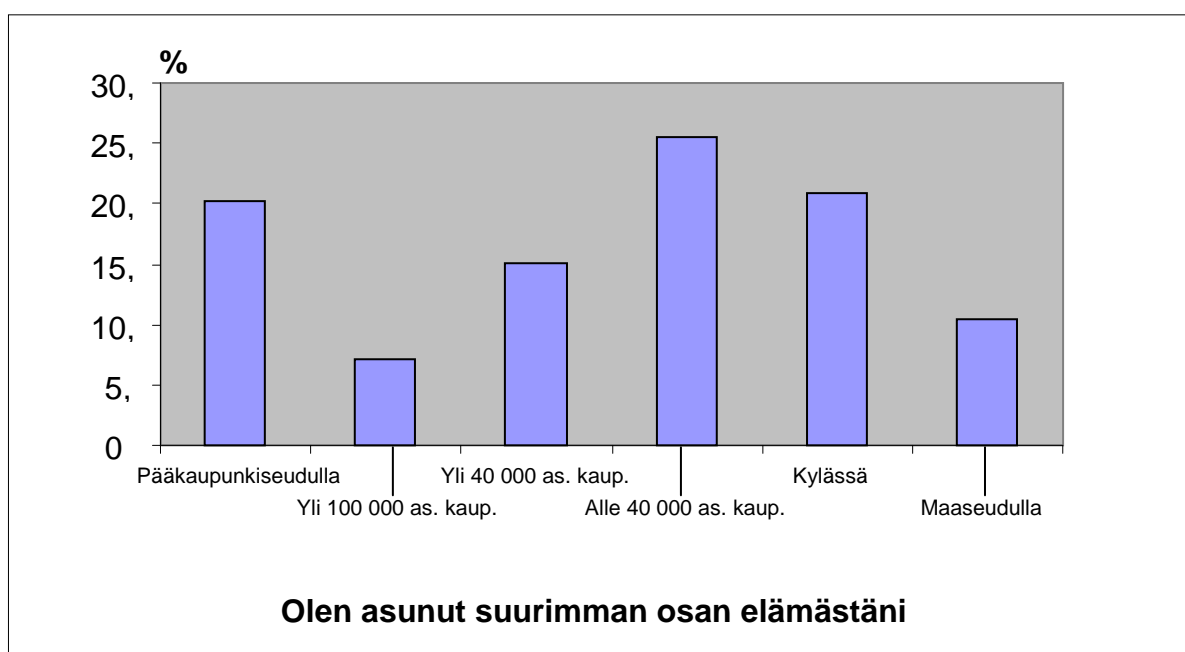
Pro gradussani tutkittava joukko on viestirykmenttiin palvelukseen astunut saapumiserä 1/2011. Tutkimuksen taustakysymyksillä on analysoitu millainen tutkittava joukko on. Taustakysymyksillä saadaan tietoa vastaajien taustoista, kuten perhesuhteista, asuinpaikasta, vastaajien urheilullisuudesta ja niin edelleen. Seuraavaksi Pro gradussani esitellään vastaajien taustatietoja diagrammeina. Huomioitava seikka on, että virheelliset vastaukset on otettu pois, kun kuvioita on luotu. Virheelliset vastaukset johtuivat optisten vastauslomakkeiden puutteellisesta täytöstä ja siitä johtuneesta lukulaiteen virheellisestä toiminnasta. Virheellisiä vastauksia kuitenkin tuli vain muutamia. Näin ollen virheellisten vastauksien määrä ei vaikuta tutkimuksen luotettavuuteen. Prosenttiosuudet on laskettu hyväksytyjä vastauksia antaneiden vastaajien kokonaislukumäärän mukaan.

Kyselyyn vastasi koko Viestirykmenttiin varusmiespalvelukseen astunut joukko. Joukko jakaantui sukupuolisesti siten, että vastaajista oli miehiä 97,5 prosenttia ja naisia oli 2,5 prosent-

tia. Naisten lukumääräinen osuus vastaajissa oli viisi, mutta vastaajista kaksi miestä vastannut olevansa naisia.

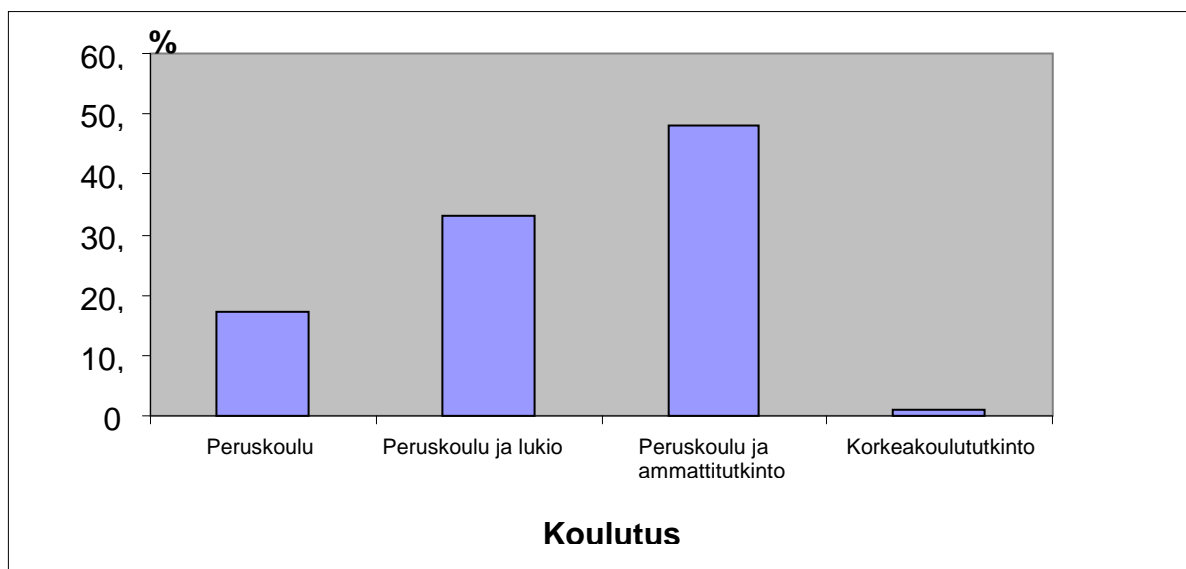
Kysymyksessä kaksi henkilöiltä on kysytty asuinpaikkaa koskevaa tietoa. Vastaajista oli enemmistö, 25,5 prosenttia asunut alle 40 000 asukkaan kaupungissa ja toiseksi suurin joukko on vastannut asuneensa kylässä suurimman osan elämästään. Näitä vastauksia oli 20,9 prosenttia.

Diagrammit kuvaavat (Kuvassa 4) prosentuaalisesti, miten vastaajat ovat vastanneet. Vastausvaihtoehdoissa oli myös ulkomailla, mutta vastaajista kukaan ei vastannut eläneensä suurinta osaansa elämästään ulkomailla.

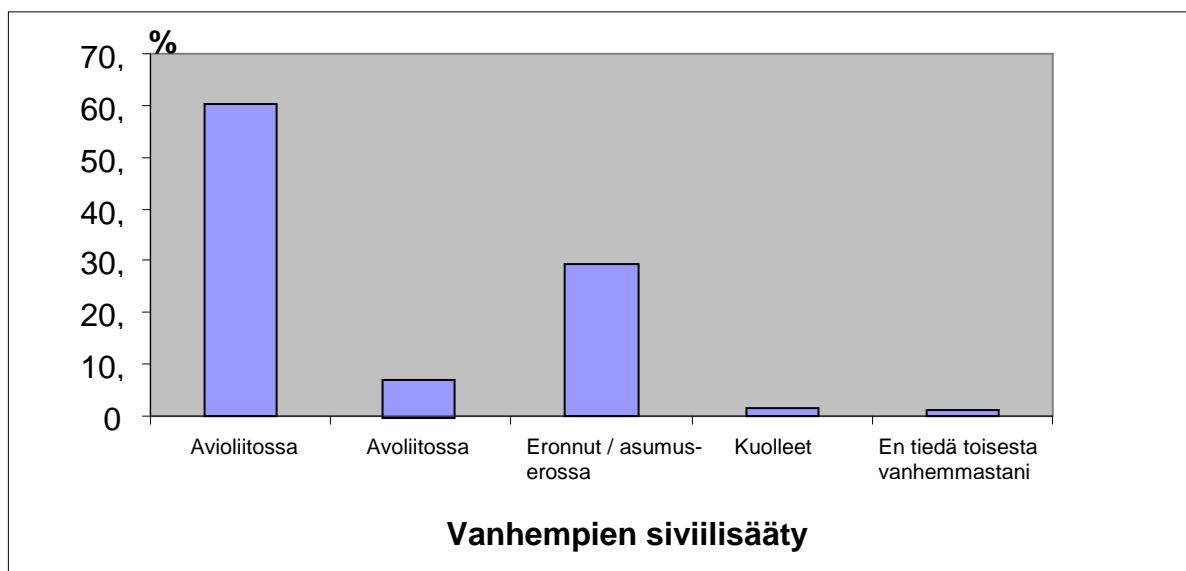
Kuva 4. Vastaajien asuinseutu

Kysymyssarjan kohdassa kolme vastaajat vastasivat kysymykseen omasta koulutuksestaan. Diagrammeihin on esitetty vastaajien koulutustausta (Kuva 5). Koulutustaustaa kysyttäessä on selvinnyt, että suurin osa, 48,2 prosenttia vastaajista on suorittanut peruskoulun lisäksi ammattitutkinnon. Toiseksi suurin osa, 33,1 prosenttia, on suorittanut, peruskoulun lisäksi lukion. Vastaajien joukosta löytyi myös henkilöitä jotka ovat suorittaneet pelkästään peruskoulun ja lisäksi löytyi kolme vastaajaa, jotka ovat suorittaneet korkeakoulututkinnon ennen varusmiespalvelustaan.

Kuva 5. Vastaajien koulutustausta

Kysymyksessä neljä on kysytty vanhempien siviilisäätystä. Vastaajista suurin ryhmä vastasi, että vanhemmat ovat avioliitossa. Heitä oli vastaajista noin 60 prosenttia. Toisena suurena ryhmänä ovat vastaajat, joiden vanhemmat ovat eronneet/asumuserossa. Kyseisiä vastaajia oli noin 30 prosenttia. Diagrammeina, on esitetty (Kuvassa 6) prosentuaalisesti vastaajien vastaukset.

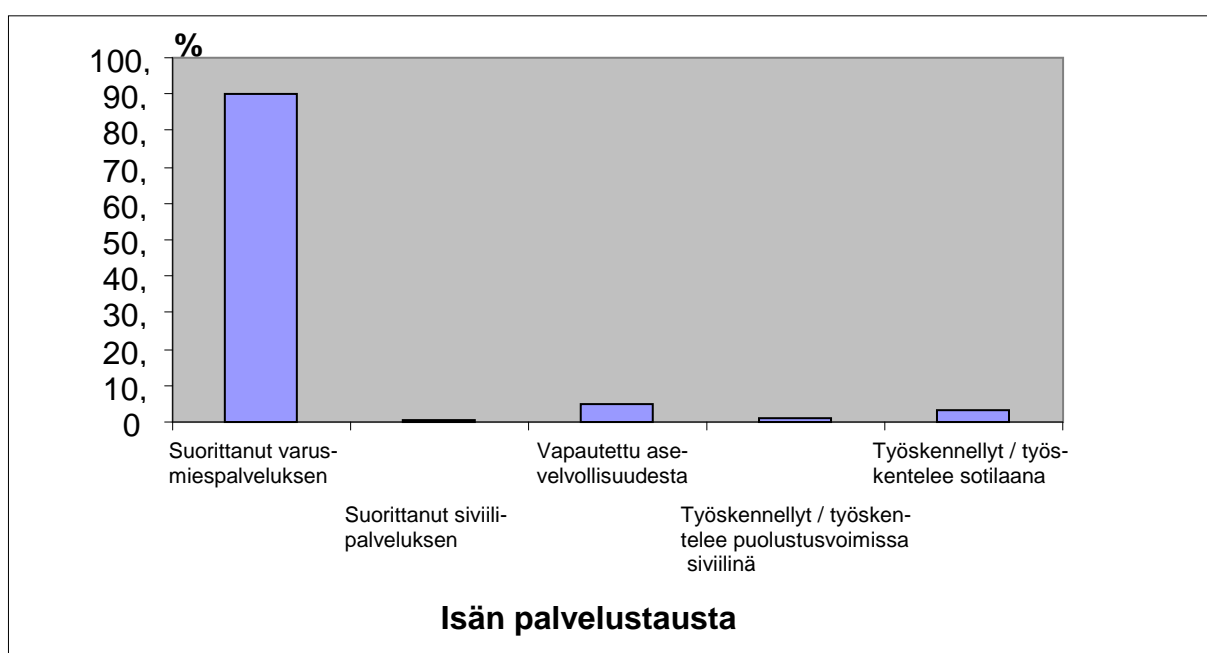

Kuva 6. Vastaajien vanhempien siviilisäätys

Kysymyksessä viisi on kysytty vastaajien isän asepalvelustausta. Suurimmaksi vastaajaryhmäksi muodostui joukko, joka oli vastannut, että isä on suorittanut varusmiespalveluksen. Prosentuaalisesti vastaajista oli kyseisen vastauksen antanut 90,3 prosenttia. Vastaus jolla oli

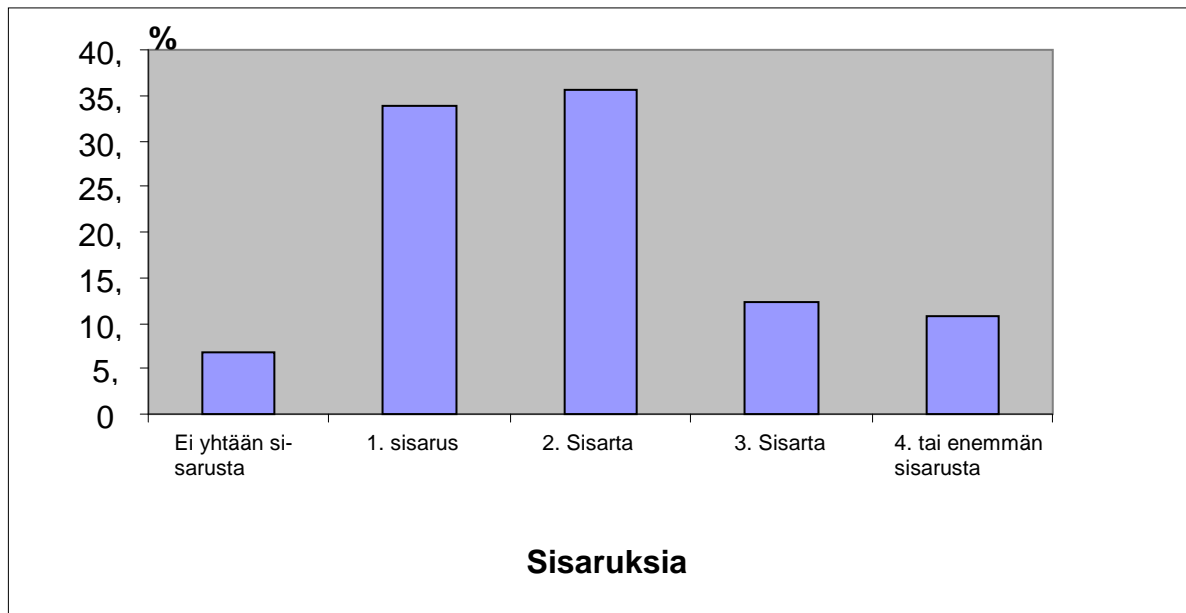
toiseksi suurin prosentuaalinen osuus, 4,7 prosenttia, olivat henkilöt, jotka olivat vastanneet, että heidän isänsä on vapautettu asevelvollisuudesta. Seuraavaksi suurin prosentuaalinen osuus oli 3,2 prosenttia ja vastauksissa oli vastattu, ettei isän palvelustausta tiedetä.

Alla olevassa kuvassa (Kuva 7) on nähtävissä, että vastaajien isän palvelustausta on pääsääntöisesti ollut varusmiespalvelus. Väitteen vastausvaihtoehdoissa oli vaihtoehto: isäni on työskennellyt / työskentelee puolustusvoimissa siviilinä. Kyseistä vastausta ei kukaan ole vastannut.

Kuva 7. Vastaajien isän palvelustausta

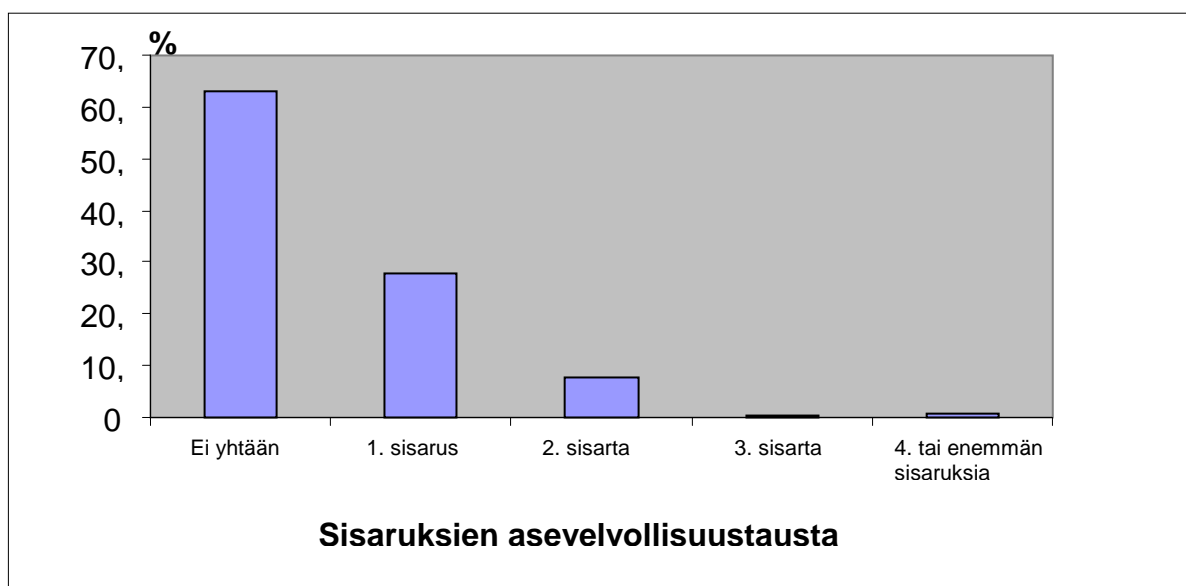
Seuraavassa kuvassa (Kuva 8) on esitetty vastaajien sisaruksien lukumäärä. Vastaajista erottui kaksi joukkoa selvästi. Nämä joukot olivat henkilöt jotka olivat vastanneet heillä olevan sisaruksia yksi ja henkilöt jotka olivat vastanneet heillä olevan sisaruksia kaksi. Kahden sisaruksen omaavia henkilöitä oli kaikista vastaajista 35,6 prosenttia. Heitä jotka olivat vastanneet, että heillä on yksi sisarus, oli vastaajista 33,8 prosenttia. Pienin vastausprosentti oli 6,8 prosenttia, joka oli vastaus, että minulla ei ole sisaruksia.

Kuva 8. Vastaajien sisarusten lukumäärä

Vastaajien vastauksia prosentuaalisesti kuvaava kuva (Kuva 9) kertoo, että suurin osa vastaajista on vastannut, ettei sisaruksista ole varusmiespalvelusta suorittanut yksikään. Tähän vastaukseen sisältyvät myös henkilöt, joilla ei ole sisaruksia.

Seuraavana joukosta erottuvat henkilöt, joilla yksi sisarus on suorittanut armeijan. Näitä vastaajia oli prosentuaalisesti 27,7 prosenttia. Sellaisia henkilöitä, joiden sisaruksista yksi tai useampi on suorittanut varusmiespalveluksen, on yhteensä prosentuaalisesti 36,7 prosenttia.

Kuva 9. Vastaajien sisaruksien asevelvollisuustausta

Viimeiset kolme taustakysymystä oli toteutettu kyllä- ja ei-vaihtoehdoilla. Kun yhteiskunnallista aktiivisuutta kysyttiin, tuloksena oli, että 56,8 prosenttia oli mielestään yhteiskunnallisesti aktiivisia. Samoilla vaihtoehdoilla kysyttiin vastaajien urheiluseuraan kuuluvuutta. Vastaajista urheiluseuraan kuului 21,9 prosenttia.

Viimeinen taustakysymys kartoitti, että kuuluuko vastaaja partiolippukuntaan. Vastaajista kuului partiolippukuntaan 2,2 prosenttia. Kyseinen prosentuaalinen osuus on niin pieni, ettei sillä ole tilastollista merkitystä tämän tutkimuksen kannalta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa on esitelty kyselystä saadut tulokset. Tutkimustuloksia luettaessa, on tärkeimpänä asiana huomattava merkitsevyystaso. Merkitsevyystaso, eli riskitaso (Significance), kertoo kuinka suuri riski on siinä, että tuloksien laskennassa olisi kyseessä sattuma. Merkitsevyystaso voi esiintyä tekstissä ja taulukoissa myös lyhenteellä Sig. (Heikkilä 2008, 194)

Tämän tutkimuksen merkitsevyystasoksi on valittu ,005 (5%). Tämä tarkoittaa, että riskitason on alitettava tämä arvo jotta tulos on merkittävä. Näin ollen tässä tutkimuksessa ilmoitetaan testatun eron riippuvuus merkinnällä $p=<,001$. Tulos on tällöin tilastollisesti merkitsevä. (Heikkilä 2008, 194–195)

Tutkimuksen vastaajia on tutkimustuloksissa käsitelty ilman, että joukosta olisi eritelty mies- ja naisvastaajia. Peruste tällä ratkaisulle on, että naisvastaajien osuus kaikista vastaajista oli todella pieni. Vastaajia oli 278 ja näistä naisia oli viisi vastaajaa. Monivalintalomakkeet luettiin optisella lukijalla. Kaikissa kysymyksissä on jätetty huomioimatta virheelliset vastaukset, joita optinen lukija ei ole lukenut.

Seuraavaksi käsitellään muuttujia ja summamuuttujia, jotka tässä Pro gradu -tutkielmassa tulevat esille. Muuttuja on kysymys ja sen vastaus. Tässä luvussa käytetään muuttujasta myös termiä osio, koska osio on summamuuttujan yksi osa. Summamuuttujasta puhuttaessa taas tarkoitetaan muuttujia, eli osioita, jotka on yhdistelty aihealueiden mukaan ja niistä saatu summamuuttuja. Cronbachin alfa lukuarvoineen on esitetty Pro gradu -tutkimuksessa merkinnällä $\alpha=x,xx$.

Kysymyssarjan muuttujat on luokiteltu siten, että summamuuttujia on neljä. Nämä summamuuttujat ovat itsenäisyystietoisuus, asenne, ympäristötekijät ja henkilökohtaiset ominaisuudet. Summamuuttujiin on valittu muuttujat kysymyssarjasta aihealueen mukaan. Summamuuttujat on käsitelty yksiulotteisina ilmiöinä, ja näin ollen summamuuttujia kuvaavat muuttujat on jokaisessa summamuuttujassa laskettu yhteen. Tämän takia nimittäjäksi on annettu summamuuttujille neljä edellä mainittua asiasanaa. (Metsämuuronen 2000, 32–36)

5.1 Korrelatiiviset tulokset

Summamuuttujat on testattu Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimella. Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerrointa käytetään useimmin kahden välimatka- tai suhdeasteikollisen muuttujan välillä. Kuitenkin Pearsonin tulkintaa voidaan käyttää myös järjestysasteikolla mitattujen muuttujien välillä. Tällaisia ovat esimerkiksi, Likert-asteikolliset muuttujat. (Metsämuuronen 2000, 56)

Likertin asteikko on tavallisesti 4- tai 5-portainen asteikko. Kyseinen asteikko on järjestysasteikon tasoinen asteikko. Tässä asteikossa toisena ääripäänä on vastausvaihtoehto täysin samaa mieltä - ja toisena ääripäänä on täysin erimieltä -vaihtoehto. (Heikkilä 2008, 53)

Summamuuttujille on tehty korrelaatiotesti. Tutkimuksen hypoteesien mukaan varusmiespalvelukseen asennoitumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat itsenäisyystietoisuus, ympäristötekijät sekä henkilökohtaiset ominaisuudet.

Katsottaessa taulukkoa 1, voidaan todeta, että keskinäistä korrelointia summamuuttujien on olemassa. Korrelaatiokerroin kertoo, kuinka merkitseviä korrelaatiokertoimen arvot ovat. Jos N on esimerkiksi 500, ovat 0,1:n suuruisetkin arvot merkitseviä 5%:n merkitsevyystasolla. Tässä laskennassa N on 278. (Heikkilä 2008, 206)

Korrelaatioluku kertoo, kuinka kaksi summamuuttujaa liittyvät toisiinsa. Taulukossa numeroiden perässä esiintyvät kaksi tähteä esimerkiksi, 510** kertovat korrelaation olevan tilastollisesti merkitsevä. Tämän lisäksi taulukosta tulee aina tulkita merkittävyystaso, joka kertoo onko tulos tilastollisesti merkitsevä. (Metsämuuronen 2000, 57–58)

Taulukosta on luettavissa, että itsenäisyystietoisuuden korrelaatio asenteeseen verrattuna on 0,368, $p < .001$. Tämä tarkoittaa, että itsenäisyystietoisilla henkilöillä on parempi asenne varusmiespalvelukseen kuin henkilöillä, joiden itsenäisyystietoisuus ei ole suurta.

Henkilöillä, joihin ympäristötekijät ovat vaikuttaneet positiivisesti, on parempi asenne varusmiespalvelukseen kuin niillä, joiden joihin ympäristötekijät ovat vaikuttaneet kileteisesti. Ympäristötekijöiden korrelaatiokerroin on 0,491, $p < .001$.

Henkilökohtaiset ominaisuuksien korrelaatiokerroin asenteen kanssa on 0,510, $p < .001$. Tämä tarkoittaa, että henkilökohtaisista ominaisuuksistaan positiivisesti ajatteleva henkilöllä on parempi asenne kuin henkilöllä joka ei tunne henkilökohtaisia ominaisuuksiaan positiivisesti luokiteltaviksi asioiksi.

	Asenne	Itsenäisyystietoisuus	Henkilökohtaiset ominaisuudet	Ympäristötekijät
Asenne	1	,368**	,510**	,491**
Sig.		,000	,000	,000
Itsenäisyystietoisuus	,368**	1	,270**	,328**
Sig.	,000		,000	,000
Henkilökohtaiset ominaisuudet	,510**	,270**	1	,305**
Sig.	,000	,000		,000
Ympäristötekijät	,491**	,328**	,305**	1
Sig.	,000	,000	,000	

Taulukko 1. Summamuuttujien välinen korrelaatio.

5.2 Ryhmäerojen vertailut

Mann Whit U-testillä vertailtiin dikotomisten muuttujien yhteyttä summamuuttujiin. Kysymyksissä oli vastausvaihtoehtoina kyllä, ei ja en osaa sanoa. En osaa sanoa -vaihtoehto on ollut oleellinen vaihtoehto vastauksia kerätessä. Tällöin vastaajalla on ollut mahdollista vastata, en osaa sanoa eikä vastaajaa ole pakotettu vastaamaan kyllä tai ei. Tämä lisää tuloksien validiutta. (Heikkilä 2008, 50–51)

Mann Whit U-testin käytössä riittää mittaustasoksi järjestysasteikko. Tutkimuksessa käytetään Mann Whit U-testiä tulkitsemaan, kyllä- ja ei-vastauksia. Testillä voidaan havainnoida jakaumien sijainneissa olevat erot ja ohjelma laskee merkittävyytason, josta tehdään johtopäätös. (Heikkilä 2008, 234)

Kysymykset, joita vertailtiin, olivat kysymys 22. ”Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta, vaikka se olisi ollut vapaaehtoinen”, kysymys 23. ”Tulin varusmiespalvelukseen, koska

lähisukulaiseni vaati sitä” sekä kysymys, 24. ”Mielestäni yleinen asevelvollisuus tulisi lakauttaa”.

Ensimmäinen analysoitava kysymys on numero 22. ”Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta, vaikka se olisi ollut vapaaehtoinen”. Taulukosta 2. huomataan, että summamuuttujien $p \leq .001$. Tulos on näin ollen tilastollisesti merkitsevä. Esimerkkinä $U=129$, $p < .001$, mikä tarkoittaa, että kyllä- ja ei-ryhmät ovat poikenneet toisistaan tilastollisesti merkittävästi muuttujan ”asenne” suhteen.

Keskiarvot kyllä-vastauksen antaneiden kesken on suurempi jokaisen summamuuttujan kohdalla kuin ei-vastauksen valinneiden. Taulukosta voidaan siis tulkita, että vastaajat, jotka olivat tulleet varusmiespalvelukseen vapaaehtoisesti, ovat yleensä arvioineet kaikkia summamuuttujien osioita positiivisemmin.

	Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta, vaikka se olisi ollut vapaaehtoinen?				U	p
	Kyllä		Ei			
	ka	kh	ka	kh		
Asenne	3.62	.27	2.56	.46	129	<.001
Itsenäisyystietoisuus	3.04	.35	2.71	.48	1780	<.001
Henkilökohtaiset ominaisuudet	3.15	.36	2.65	.50	1213	<.001
Ympäristötekijät	3.15	.27	2.75	.49	1272	<.001

Taulukko 2. Summamuuttujien vertailu varusmiespalveluksen vapaaehtoisuuteen

Toinen tutkimuksessa tarkasteltava kysymys on numero 23. ”tulini varusmiespalvelukseen, koska lähisukulaiseni vaati”. Taulukosta 3 huomataan, että summamuuttujien Sig. arvot ylittävät merkitsevyystason rajan joka on $p \leq .001$. Summamuuttujien tulos ei ole merkitsevä. Esimerkkinä $U=828$, $p=.181$, tämä tarkoittaa, etteivät kyllä- ja ei-ryhmät poikenneet toisistaan tilastollisesti merkittävästi ”asenne”-muuttujan suhteen.

Keskiarvoja tarkasteltaessa kyllä- ja ei-ryhmien välillä, ei-ryhmällä korkeammat keskiarvot kaikissa muissa summamuuttujissa pois lukien itsenäisyystietoisuus.

	Tulin varusmiespalvelukseen, koska lähisukulaiseni vaati?					
	Kyllä		Ei			
	ka	kh	ka	kh	U	p
Asenne	2.83	.47	3.04	.58	828	.181
Itsenäisyystietoisuus	2.92	.40	2.84	.45	1049	.743
Henkilökohtaiset ominaisuudet	2.76	.30	2.85	.48	976	.507
Ympäristötekijät	2.85	.21	2.94	.44	713	.194

Taulukko 3. Summamuuttujien vertailu lähisukulaisten varusmiespalvelusta koskeviin vaatimuksiin

Kysymyksessä 24. kysyttiin vastaajilta: ”mielestäni yleinen asevelvollisuus tulisi lakkauttaa”. Taulukosta 4 huomataan, että summamuuttujien $p \leq .001$. Tulos on tilastollisesti merkitsevä. Esimerkkinä $U=2134$, $p < .001$, mikä tarkoittaa, että kyllä- ja ei-ryhmät ovat poikenneet toisistaan tilastollisesti merkittävästi muuttujan ”itsenäisyystietoisuus” suhteen.

Keskiarvot kyllä-vastauksen antaneiden kesken ovat suurempia jokaisen summamuuttujan kohdalla kuin ei- ja en osaa sanoa -vastauksen keskiarvot. Taulukosta voidaan siis tulkita, että vastaajat, jotka eivät ole yleisen asevelvollisuuden lakkauttamisen kannalla, ovat yleensä arvioineet kaikkia summamuuttujien osioita positiivisemmin.

	Mielestäni yleinen asevelvollisuus tulisi lakkauttaa?					
	Kyllä		Ei			
	ka	kh	ka	kh	U	p
Asenne	2.42	.50	3.34	.49	709	<.001
Itsenäisyystietoisuus	2.64	.52	2.96	.40	2134	<.001
Henkilökohtaiset ominaisuudet	2.65	.55	2.96	.45	2250	<.001
Ympäristötekijät	2.62	.49	3.08	.39	1201	<.001

Taulukko 4. Summamuuttujien vertailu mielipiteeseen yleisen asevelvollisuuden lakkauttamisesta

5.3 Havainnot yksittäisistä kysymyksistä

SPSS:n frekvenssianalyysillä on käsitelty yksittäisiä kysymyssarjan kysymyksiä. Tällä tavoin on kysymyksistä tarkasteltu, miten vastaajat ovat vastanneet kysymyksiin, jotka yksittäisinä liittyvät varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Näistä kysymyksistä tulkitaan, mitkä asiat vaikuttavat henkilöiden ajatuksiin varusmiespalveluksesta. Tutkimuksessa on todettu asenteisiin vaikuttavia tekijöitä olevan itsenäisyystietoisuus, henkilökohtaiset ominaisuudet ja ympäristötekijät. Näiden tekijöiden vaikutus näkyy myös tämän tutkimuksen tutkimusaineiston vastauksissa positiivisena vaikuttajana.

Vastauksista on otettu nolla-arvoiset eli virheelliset vastaukset sekä en osaa sanoa -vastaukset pois. En osaa sanoa -vastausvaihtoehto on ollut kysymyssarjassa siksi, että vastaajan vastaus ei ole vääristänyt tulosta pakottamalla vastaamaan kyllä tai ei.

Kysymyksessä 21 vastaajilta kysyttiin, onko varusmiespalvelus vastaajalle kansalaisvelvollisuus. Taulukosta on luettavissa, että 122 vastaajaa on täysin samaa mieltä ja 106 vastaajista on jonkin verran samaa mieltä. 27 vastaajaa on vastannut vain vähän -vaihtoehtoon. En ollenkaan -vastauksen valitsijoita joukossa oli 12.

Kysymyksestä 21 vastaajista 85,4 % on vastannut ajattelevansa, että varusmiespalvelus on kansalaisvelvollisuus. Tähän prosenttilukuun on otettu huomioon ne vastaajat jotka ovat vastanneet kysymykseen joko täysin samaa mieltä tai joksikin samaa mieltä -vaihtoehdon valitsemalla. Kuitenkin tulee huomata, että seuraavat vastaajat, joita oli 10,1 % ovat myös joksikin samaa mieltä, koska ovat vastanneet vain vähän samaa mieltä -vaihtoehdon valitsemalla. Ainoastaan 4,3 % vastaajista on vastannut, että ei ole ollenkaan samaa mieltä siitä, että varusmiespalveluksen suorittaminen olisi kansalaisvelvollisuus.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Täysin samaa mieltä	122	45,7
Jonkin verran samaa mieltä	106	39,7
Vain vähän samaa mieltä	27	10,1
En ollenkaan samaa mieltä	12	4,5

Taulukko 5. Kysymys 21: Ajattelen, että varusmiespalvelus on minulle kansalaisvelvollisuus

Kysymyksessä 13 kysyttiin vastaajilta, kuinka pitkän palvelusajan he haluaisivat suorittaa. Vastaajista 73,1 % halusi tutkimusaineiston perusteella suorittaa kuuden kuukauden miehistökoulutuksen. Näin ollen voidaan yhteenvedona todeta, että suurin osa haluaisi suorittaa kansalaisvelvollisuuden olemalla palveluksessa vähimmäisajan. Varusmiespalvelukseen asennoituminen on vastaajilla myönteistä ja varusmiespalvelus nähdään kansalaisvelvollisuutena joka puolestaan kertoo, että vastaajat ovat itsenäisyystietoisia.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
6 kuukauden miehistökoulutus	198	73,1
9 – 12 kuukauden miehistökoulutuksen	36	13,3
aliupseerikoulutus	27	10,0
reserviupseerikoulutus	10	3,7

Taulukko 6. Kysymys 13: Varusmiespalveluksessa haluaisin suorittaa

Kysymyksessä 39 kysyttiin harkitsiko vastaaja siviilipalvelusta vaihtoehtona varusmiespalvelukselle. Taulukosta on luettavissa, että 6 vastaajaa on vastannut vaihtoehdon ”erittäin paljon” ja 28 vastaajaa on vastannut, ”jonkin verran” -vastausvaihtoehdon. 46 vastaajaa on vastannut vähän. En ollenkaan -vastaajia joukossa oli 196. Taulukosta on nähtävissä, että nolla-arvoisia, eli virheellisiä, vastauksia on kaksi. Nolla-arvoisia vastauksia ei ole otettu huomioon laskennassa.

Taulukosta on nähtävissä, että 71 % vastaajista ei ole ollenkaan ajatellut, että siviilipalvelus olisi vaihtoehtona varusmiespalvelukselle. Vain 12,3 % vastaajista on harkinnut todella paljon tai jonkin verran siviilipalvelusta vaihtoehtona varusmiespalvelukselle.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Erittäin paljon	6	2,2
Jonkin verran	28	10,1
Vähän	46	16,7
En ollenkaan	196	71

Taulukko 7. Kysymys 39: Harkitsin siviilipalveluksen suorittamista vaihtoehtona varusmiespalvelukselle

Kysymyksessä 22 vastaajilta kysyttiin: Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta jos se olisi ollut vapaaehtoinen. Vastaajista 40,8 % on vastannut, etteivät he olisi tulleet suorittamaan varusmiespalvelusta jos se olisi ollut vapaaehtoinen.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Kyllä	52	18,8
Ei	113	40,8
En osaa sanoa	112	40,4

Taulukko 8. Kysymys 22: Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta jos se olisi ollut vapaaehtoinen

Tutkittavalta joukolta kysyttiin lähisukulaisten sodanaikaista tehtävää talvisodassa ja jatkosodassa. Tarkasteltavana oli, onko lähisukulainen toiminut sodassa sotilaana tai lottana. Vastauksista voi huomata, että 36,8 % vastaajien lähisukulaisista on ollut sodassa sotilaina.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Sotilaana	102	36,8
Lottana	19	6,9
Muussa tehtävässä	5	1,8
En tiedä	151	54,5

Taulukko 9. Kysymys 12: Lähisukulaiseni on ollut 1900 -luvun sodissa

Suomen sotia käsitteleviä elokuvia oli vastaajista useimmat nähnyt yhdestä kahteen kappaletta. Näitä vastaajia oli 56,7 %. Sellaisia henkilöitä, jotka eivät olleet nähnyt yhtään elokuvaa oli ainoastaan 5,1 %.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
1 - 2	157	56,7
3 - 4	76	27,4
5 tai enemmän	30	10,8
En ollenkaan	14	5,1

Taulukko 10. Kysymys 20: Olen nähnyt suomen 1900 -luvun sotia koskevia elokuvia

Kysymyksessä 35. kartoitettiin vastaajien sukulaisten kertomia kokemuksia 1900 -luvun sodista. Vastaajat olivat vastanneet että 34 % ei ollut ollenkaan kuullut tarinoita sodista. Ainoastaan 5,8 % vastaajista oli vastannut kuulleensa paljon sukulaisten kertomia omakohtaisia kokemuksia.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Erittäin paljon	16	5,8
Jonkin verran	67	24,3
Vähän	99	35,9
Ei ollenkaan	94	34

Taulukko 11. Kysymys 35: Sukulaiseni ovat kertoneet omia kokemuksia 1900 -luvun sodista

Kysymyksessä 15 vastaajat vastasivat luotettavien ystävien määrään. Vastaajista Ainoastaan kolme kappaletta oli sitä mieltä, ettei hänellä ole yhtään luotettavaa ystävää. Suurin vastaajien määrä kertyi kohtaan jossa vastaajat vastasivat, että heillä on 3 - 4 luotettavaa ystävää.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
1 - 2	59	21,3
3 - 4	126	45,5
5 tai enemmän	89	32,1
Ei ollenkaan	3	1,1

Taulukko 12. Kysymys 15: Minulla on luotettavia ystäviä

Vastaajien kaverien palvelustausta kartoitettaessa vastaajat olivat vastanneet, että suurin osa varusmiespalveluksen aloittaneista kavereista on suorittanut varusmiespalveluksen loppuun. Ainoastaan 2,9 % oli vastannut, ettei kukaan kavereista ole suorittanut loppuun asti varusmiespalvelusta.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Kaikki	73	26,4
Suurin osa	149	54
Muutama	46	16,7
Ei kukaan	8	2,9

Taulukko 13. Kysymys 36: Varusmiespalveluksen aloittaneistani kavereistani palveluksen ovat suorittaneet loppuun

Kysymyksessä 37 otettiin myös huomioon kaverit, jotka eivät ole vielä suorittanut varusmiespalvelusta. Vastaajilta kysyttiin, kuinka moni varusmiespalveluksen suorittamattomista kavereista aikoo palveluksen suorittaa. Kysymyksellä oli myös tarkoitus kartoittaa, puhutaanko varusmiespalveluksesta kaverien kanssa. Taulukosta on nähtävissä, että 58,5 % on vastannut suurimman osan kavereista aikovan suorittaa varusmiespalveluksen.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Kaikki	70	25,5
Suurin osa	161	58,5
Muutama	26	9,5
Ei kukaan	18	6,5

Taulukko 14. Kysymys 37: Varusmiespalveluksen suorittamattomista kavereistani aikoo palveluksen suorittaa

Kysymyksessä 38 vastaajilta kysyttiin kaverien vaikutusta vastaajan varusmiespalvelukseen tulemiselle. Sillä, että kaverit ovat suorittaneet tai aikovat suorittaa varusmiespalveluksen ei koeta olevan vaikutusta vastaajien omalle palvelukseen tulemiselle. Tutkimusjoukosta 70,3 % on vastannut, ettei palvelukseen tuleminen johdu kaverien varusmiespalveluksen suorittamisesta tai aiomuksesta suorittaa palvelus.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Kyllä	40	14,5
Ei	194	70,3
En osaa sanoa	41	14,9

Taulukko 15. Kysymys 38: Tulin varusmiespalvelukseen, koska kaverinikin ovat suorittaneet / aikovat suorittaa varusmiespalveluksen

Vastaajilta kysyttiin mahdollista osallistumista varusmiespalvelusta koskeviin keskusteluihin internetissä. Internetissä keskustelujen lukeminen tai niihin osallistuminen oli tuttua noin 18,2 % vastaajille.

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Erittäin paljon	5	1,8
Jonkin verran	45	16,4
Vähän	60	21,8
En ollenkaan	163	59,3

Taulukko 16. Kysymys 40: Olen lukenut / osallistunut internetissä varusmiespalvelusta koskeviin keskusteluihin

Kysymyksessä 41 kartoitettiin vastaajien tiedonsaantikanavaa varusmiespalveluksesta. Vastaajilta kysyttiin, kuinka moni on hakenut tietoa Puolustusvoimien internet-sivuilta. Vastaajista 28,3 % ei ollut ollenkaan hakenut tietoa Puolustusvoimien internet-sivuilta.

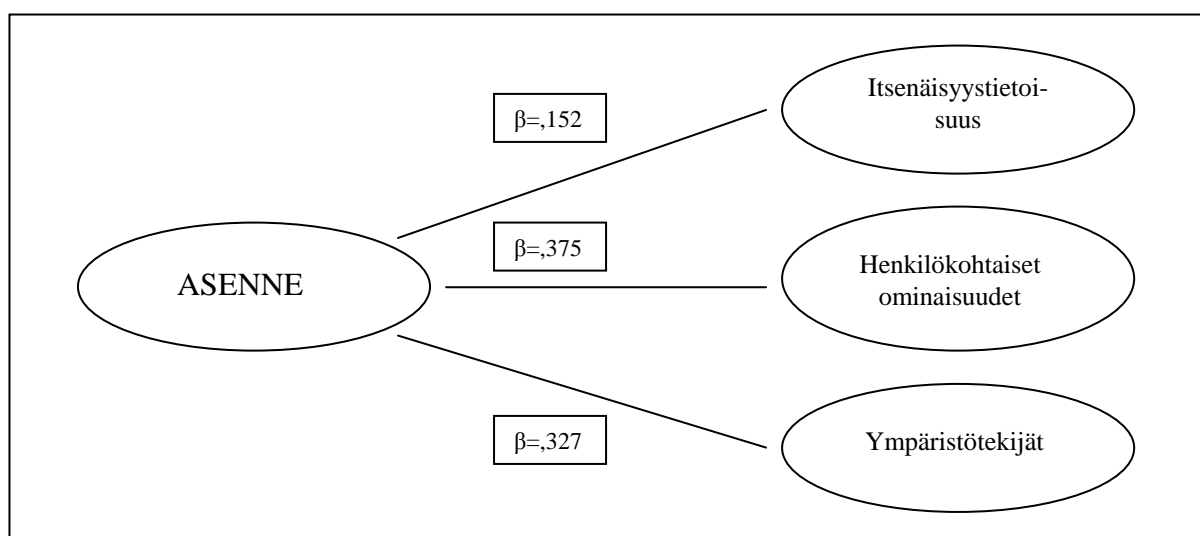

Vastaukset	Vastaajien lukumäärä	Prosentti
Erittäin paljon	8	2,9
Jonkin verran	94	34,2
Vähän	95	34,5
En ollenkaan	78	28,4

Taulukko 17. Kysymys 41: Olen tutustunut varusmiespalvelukseen puolustusvoimien internet-sivuilla

5.4 Regressioanalyysi

Regressioanalyysillä ilmaistaan, mitkä tekijät selittävät asennetta. Tutkimuskysymyksiin haettiin vastausta mitkä asiat vaikuttavat asennoitumiseen varusmiespalvelukseen. Regressiomalli jossa selitetään asennetta altistavien summamuuttujien (itsenäisyystietoisuus, ympäristötekijät ja henkilökohtaiset ominaisuudet) avulla, oli tilastollisesti merkitsevä. $F(3,256)=60.03$, $p<.001$ (*Adj. R*²=.406). Voimakkain selittäjä summamuuttujista oli ”henkilökohtaiset ominaisuudet” ($\beta=.375$, $p<.001$). (Saarelainen 2010, 109)

Kuva 10. Summamuuttujien regressiokertoimet

5.5 Tutkimustuloksien pohdinta

Tutkimuksessani tutkin kodin ja koulun vaikutusta varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Koti ja koulu ympäristöineen vaikuttavat ihmisten elämään monella tavoin. Koti ja koulu ovat

elämässä kasvattajia. Kodissa vanhemmat kasvattavat lapsia ja heidän kauttaan lapselle muodostuu arvopohja, joka vaikuttaa lapsen elämässä. Arvot ovat pysyvämpi asia kuin asenne. (Ahlström 2006, 84)

Lapset saavat kotoa myös asenteita. Asenteet ovat kuitenkin muuttuvampia kuin arvot. Asenteisiin on helpompi myös vaikuttaa ulkoapäin. Ulkoisia vaikuttajia ovat muun muassa media ja kaverit. (Ahokas ym. 2008, 74 – 76)

Tutkimuksessa tutkittavana joukkona oli Viestirykmenttiin 10.1.2011 palvelukseen astunut saapumiserä. Saapumiserän vahvuus oli 278 henkilöä. Palvelukseen saapuneet henkilöt otettiin kaikki mukaan tutkimukseen, eli kyseessä oli kokonaisotanta. (Heikkinen 2008, 33)

Tutkimusaineisto kerättiin monivalintalomakkeella. Lomakkeella oli helppo kerätä tietoa suurelta joukolta. Lomakkeen käytössä tulee, kuitenkin huomioida, että ohjeistukseen tulisi olla käytettävissä aikaa. Jos käytetään aikaa lomakkeen täyttämisen ohjeistamiseen, niin saadaan todennäköisemmin monivalintalomakkeet luettua optisella lukijalla, koska optisella lukijalla luetut vastaukset on oltava oikeanlaisesti merkittynä. Omassa tutkimuksessani virheellisiä vastauslomakkeita, joita optinen lukija ei tulkinnut jokaisen kysymyksen osalta tuli noin viisi kappaletta. Tämä on hyvin vähäinen määrä ja näin ollen ei vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen.

Taustakysymyksien avulla pystytään käsittelemään tutkimukseen vastannutta joukkoa. Tämä on tärkeä asia, koska tällä tavalla tutkimukseen vastanneista pystytään tekemään johtopäätöksiä siitä, millainen joukko todellisuudessa on.

Taustakysymyksissä ensimmäinen kysymys oli vastaajan sukupuolta käsittelevä kysymys. Lähtökohtaisena ajatuksena oli, että naisvastaajia olisi ollut enemmän kuin mitä tutkimusotannassa lopulta oli. Naisvastaajat jäivät tutkimuksessa ainoastaan viiteen kappaleeseen. Tämän takia tein ratkaisun, että tutkimukseen vastannutta joukkoa käsitellään kokonaisena joukkona, eikä eri sukupuolten vastauksia erotella toisistaan.

Taustakysymyksessä kaksi henkilöiltä on kysytty asuinpaikkaa koskevaa tietoa. Kysymyksen tarkoituksena on saada tietoa millaisessa ympäristössä vastaajat ovat suurimman osan elämästään asuneet. Vastaajista oli enemmistö, 46,4 prosenttia, asunut alle 40 000 asukkaan kaupungissa tai kylässä suurimman osan elämästään. Tästä voi päätellä, että suurin osa varusmiespal-

velukseen Viestirykmenttiin astuvista varusmiehistä on Riihimäen kaupungista jossa asukkaita on 28 803, sekä Riihimäen lähiseudulta esimerkiksi Hausjärven, Kärkölan ja Lopen kylistä (www.riihimaki.fi).

Taustakysymyksessä kolme vastaajat vastasivat kysymykseen koulutuksesta. Kysymyksessä selvisi, että vastaajista suurin osa oli suorittanut peruskoulun sekä ammatillisen- tai ylioppilastutkinnon. Tämä kysymys antaa vastauksen, että joukko joka palvelukseen astui, on pääosin tavanomainen palvelukseen astuva joukko koulutustaustaltaan. Tämä johtuu siitä, että suurin osa palvelukseen astuvista varusmiehistä Suomessa on 19 – 20-vuotiaita ja he ovat peruskoulun jälkeen suorittaneet kolme vuotta kestävänsä toisen asteen tutkinnon. (Halonen 2007, 34, 40; Salo 2004, 9)

Vanhempien siviilisäätyä kysyttiin taustakysymyksessä neljä. 60 % vastaajista vastasi vanhempiensa olevan avioliitossa. Eronneita vanhempia oli 30 % prosentilla vastaajista. Lisäksi noin 7 % vastaajista oli valinnut sen vaihtoehdon, että vanhemmat ovat avoliitossa. Tämä kertoo sitä, että palvelukseen astuneiden alokkaiden molemmat vanhemmat ovat olleet perheessä vaikuttamassa kasvatukseen. Vanhempien yhdessäolo johtaa myös todennäköisemmin siihen, että isä kertoo kotona varusmiespalvelukseen liittyviä asioita viimeistään, kun oman lapsen varusmiespalvelus alkaa lähestyä.

Taustakysymys viisi kartoitti vastaajien isän palvelustaustaa. Isän palvelustaustaa on kartoitettu, että saadaan tietoa siitä, onko isän palvelustausta mahdollisesti yksi asenteisiin vaikuttava tekijä. 90,3 on vastannut, että isä on suorittanut varusmiespalveluksen. Tästä voidaan päätellä, että vastaajista suurimpaan osaan on vaikuttanut se seikka, että isä on suorittanut varusmiespalveluksen. Onko isän palvelustausta vaikuttanut puolestaan asenteisiin positiivisesti? Tämä asia tulee esille Sami Myllyniemen toimittamassa teoksessa Puolustuskannalla. Teoksessa on todettu että varusmiespalveluksen muistot muuttuvat yleensä positiiviseen suuntaan, kun varusmiespalveluksesta on kulunut aikaa. 20-vuotiaiden vastaajien isät ovat pakostikin iältään vähintään lähes 40 -vuotiaita ja todennäköisesti sen yli. Tämän takia nuorille todennäköisesti välittyy isältä positiivisia armeijakokemuksia. (Myllyniemi 2010, 47–52)

Taustakysymyksessä kuusi vastaajilta kysyttiin sisarusten lukumäärää. Sisarusten määrällä on kartoitettu vastaajille välittyneitä vaikutuksia sisaruksilta. Kysymyksellä on myös kartoitettu vastausjoukon sosiaalisia suhteita pois lukien isä ja äiti. Vastaajista ainoastaan hieman alle 7 % oli vastannut, ettei ole sisaria ollenkaan. Tämän takia vastannutta joukkoa voi käsitellä si-

ten, että suurimmalla osalla on ollut sosiaalisia vuorovaikutustaitoja edistävä kehitystekijä eli sisar. Sisaruksen läsnäolo on vaikuttanut vastaajien elämään siten, että on aikaisessa vaiheessa opittu ajattelemaan toisen tunteita ja tarpeita. (Jarasto & Sinervo 2000, 84–85)

Taustakysymyksessä seitsemän kysyttiin sisaruksien asepalvelustaustaa. Vastaajista suurin osa oli vastannut että sisaruksista ei kukaan ole suorittanut varusmiespalvelusta. Tähän vastaukseen sisältyivät myös vastaajat, joilla ei ollut sisaruksia. Noin 37 % vastaajista vastasi, että sisaruksista on yksi tai useampi on suorittanut varusmiespalveluksen. Todennäköisesti näihin henkilöihin ovat tällöin vaikuttaneet sisaruksien kertomukset varusmiespalveluksesta. (Salo 2004, 8)

Taustakysymyksessä kahdeksan kysyttiin yhteiskunnallista aktiivisuutta. Tällä kysymyksellä on tarkoitus selvittää, miten vastaajien joukossa olevat henkilöt ovat tekemisessä erilaisten yhteiskunnallisten asioiden kanssa. 56,8 % vastaajista oli mielestään aktiivisia yhteiskunnallisissa asioissa. Tämä kertoo, että vastaajilla on halu vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ja myös seurata, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Yhteiskunnallisena vaikuttamisena nähdään todennäköisesti myös se, että käytetään äänioikeutta, kuulutaan mahdollisesti yhdistyksiin ja näiden tekijöiden kautta halutaan vaikuttaa asioihin. Yhteiskunnallisesti aktiiviset henkilöt myös todennäköisesti seuraavat mediasta asioita. Yksi tällainen asia on esimerkiksi varusmiespalvelus, josta mediassa on ollut paljon puhetta. Asiat, joita mediassa varusmiespalveluksesta käsitellään, vaikuttavat nuorten asenteisiin. Erilaisiin järjestöihin kuuluminen taas kertoo halusta vaikuttaa ja siitä, ettei pelätä sosiaalisia vuorovaikutustilanteita. Uskon, että tätä kautta myös varusmiespalvelukseen tuleminen on helpompaa, kun on ollut sosiaalisia kontakteja jo ennen varusmiespalvelusta.

Taustakysymyksenä yhdeksän oli aktiivisuus urheiluseurassa. 21,9 % vastaajista vastasi kuuluvansa urheiluseuraan. Useimmissa urheiluseuroissa ollaan tiiviissä suhteessa kavereiden kanssa. Tämän takia myös näiden kavereiden asenteet vaikuttavat siihen, miten varusmiespalvelukseen asennoidutaan. Asenteet saattavat muuttua helposti kavereiden kanssa samaan suuntaan. (Ahokas ym. 2008, 74–76)

Kymmenentenä taustakysymyksenä oli, että kuuluuko vastaaja partiolippukuntaan. Kysymyksellä oli tarkoitusta kartoittaa lisää mahdollisia vaikutteita vastaajien asennoitumiseen ja sen muuttumiseen. Vastaajista ainoastaan 2,2 % kuuluiin partiolippukuntaan tämä prosenttiosuus oli niin vähäinen, ettei mielestäni tuonut lisäarvoa tutkimukselle.

Näiden taustakysymyksien yhteenvedona on, että tutkittava joukko on pääosin iältään 19 – 20 -vuotiaita nuoria, jotka ovat suorittaneet peruskoulun ja toisen asteen tutkinnon. Tutkittava joukko on tullut varusmiespalvelukseen Riihimäeltä sekä Riihimäen lähiseudulla sijaitsevista kunnista. Suurimmalla osalla ovat kasvatukseen ja tätä kautta arvoihin ja asenteisiin vaikuttaneet isä ja äiti sekä sisarukset. Pääosin vastaajien isät ovat suorittaneet varusmiespalveluksen. Kolmasosalla tutkitusta joukosta oman vaikuttimensa varusmiespalvelukseen asennoitumiseen ovat tuoneet sisaret.

Taustakysymyksien jälkeen vastaajat vastasivat 38 kysymykseen, jotka koskivat kotia ja koulua ja niiden sosiaalista ympäristöä. Kysymyssarjassa oli myös vastaajien asenteita ja mielipiteitä kartoittavia kysymyksiä. Tutkimuksessani samantyyppisistä kysymyksistä ja niiden vastauksista on muodostettu summamuuttujia. Summamuuttujia muodostettiin neljä kappaletta. Nämä neljä summamuuttujaa ovat: asenne, itsenäisyystietoisuus, henkilökohtaiset ominaisuudet ja ympäristötekijät. Summamuuttujien yhteyttä toisiinsa selvitettiin korrelaatiotestillä. Testillä saatiin tulokset, joiden mukaan summamuuttujien välillä löytyi yhteys. Seuraavaksi käsitelän summamuuttujien yhteyttä. Käsittelyssä kolmen summamuuttujan yhteyttä selitetään asenne-summamuuttujaan. Asenne-summamuuttuja on tutkimuksessani tärkein, koska tällä tutkimuksella etsitään selittäjiä varusmiespalvelukseen kohdistuvan asenteen muodostaviin tekijöihin.

Ensimmäiseksi käsitellään summamuuttujaa itsenäisyystietoisuus. Itsenäisyystietoisuuteen on valittu kysymyksiä, jotka ovat liittyneet Suomen itsenäisyyteen ja siihen miten nuorista on tullut itsenäisyystietoisia. Nuorten itsenäisyystietoisuuteen ovat vaikuttaneet koti ja koulu. Vaikuttimena on ollut kotona läheisten esille tuomat, itsenäisyyteen liittyvät asiat. Koulussa Suomen itsenäisyyttä on tuotu esille historian opetuksessa. Lisäksi kouluissa on juhlistettu itsenäisyyspäivää.

Yhtenä vaikuttimena itsenäisyystietoisuuteen on todennäköisesti ollut median vaikutus. Summamuuttujien itsenäisyystietoisuus ja ympäristötekijät välillä on yhteys. Mediassa etenkin itsenäisyyspäivän alla lähetetään paljon ohjelmaa sotaveteraanien kertomuksista ja Suomen sodista elokuvina. Erilaiset mainokset veteraanikeräyksistä ja muista vastaavista kertovat meille itsenäisyydestä. Yksi suurimmista, ellei jopa suurin, yksittäinen tekijä on Suomen tasavallan presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotto näkyvine uutisointineen ja käsittelyineen eri medioissa. (Ahokas ym. 2008, 74–76)

Nämä edellä mainitut asiat ovat vaikuttaneet itsenäisyystietoisuuden kasvamiseen positiiviseen suuntaan vastaajissa. Sellaiset vastaajat, jotka ovat vastanneet positiivisemmin useimpiin kysymyksiin, ovat vastanneet myös positiivisemmin asennetta koskeviin kysymyksiin. Tästä voidaan päätellä, että todennäköisesti itsenäisyystietoisilla henkilöillä on parempi asenne varusmiespalvelukseen kuin sellaisilla henkilöillä, joilla ei itsenäisyystietoisuus ole niin laajaa.

Ympäristö-nimisellä summamuuttujalla on kartoitettu ympäristötekijöiden vaikutusta vastaajien arvoihin ja asenteisiin. Ympäristötekijöinä on kysytty vastaajilta sitä, millaisen kuvan ympäristötekijät ovat antaneet varusmiespalveluksesta. Ympäristötekijöillä on tässä tutkimuksessa tarkoitettu muun muassa kotia ja mediaa. Ympäristö-summamuuttujalla voidaan todeta tutkimustuloksien mukaan olevan yhteys asenteeseen. Tutkimustulosten mukaan ne vastaajat, joihin ympäristötekijät ovat vaikuttaneet positiivisemmin, ovat yleisesti vastanneet kysymyksiin positiivisemmin. Tästä voidaan päätellä, että ympäristötekijät ovat vaikuttaneet vastaajien asennoitumiseen varusmiespalvelukseen. (Ahokas ym. 2008, 74–76)

Kolmantena summamuuttujana olivat henkilökohtaiset ominaisuudet. Henkilökohtaisiin ominaisuuksien summamuuttujassa painottui sosiaalisuus. Ihmisen sosiaaliset taidot kehittyvät jo varhain. On helppoa ajatella, että sosiaalisten taitojen ja sitä kautta vuorovaikutustaitojen kehittyminen auttaisi henkilöitä asennoitumaan varusmiespalvelukseen positiivisemmin. Tämän asian pystyy tulkitsemaan myös tutkimustuloksista. Tutkimustuloksien mukaan henkilökohtaisten ominaisuuksien ja asenteen välillä on yhteys. Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että sellaisten vastaajien, jotka ovat vastanneet yleisesti positiivisemmin kysymyksiin, asenne on parempi kuin sellaisten asenne, jotka ovat vastanneet negatiivisemmin.

Yksittäisissä kysymyksissä kartoitettiin tutkittujen alokkaiden vastauksia kysymyksiin, jotka eivät olleet yhdistettynä summamuuttujiin, vaan jotka olivat esitettyinä yksittäisinä kysymyksinä. Nämä yksittäiset kysymykset käsittelivät vastaajien sosiaalisia suhteita, asennetta varusmiespalvelukseen ja siviilipalvelukseen. Mukana oli myös Suomen 1900-luvulla käytyihin sotiin liittyviä teemoja sekä median käytettävyyttä varusmiespalvelukseen tutustuttaessa.

Kysymyksessä 21 vastaajilta kysyttiin: Ajattelen, että varusmiespalvelus on minulle kansalaisvelvollisuus? Vastaajista yli 85 % oli vastannut, että varusmiespalvelus on vastaajalle kansalaisvelvollisuus. Tähän prosenttilukuun on otettu huomioon ne vastaajat, jotka ovat vastanneet kysymykseen: täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä. Todennäköisesti tutkittava

joukko ajattelee, että heidän on suoritettava kansalaisvelvollisuus astumalla varusmiespalvelukseen..

Kansalaisvelvoitteen suorittamiseen suurimmalle osalle tutkittavasta joukosta todennäköisesti riittää, kun tulee varusmiespalvelukseen ja suorittaa miehistön kuuden kuukauden koulutuksen. Tätä asiaa todentaa kysymys 13: Varusmiespalveluksessa haluaisin suorittaa [koulutus aika]. 73,1 % kysymykseen vastanneista valitsi kuuden kuukauden miehistö koulutusta koskevan vastausvaihtoehdon. Tämä kertoo siitä, että varusmiespalvelus halutaan tulla suorittamaan velvollisuudentunnosta, mutta velvollisuuden täyttämiseen ei haluta valita pidempiä palvelusaikoja.

Vastaajilta kysyttiin, harkitsiko vastaaja siviilipalveluksen suorittamista varusmiespalveluksen vaihtoehtona. Vastaajista suurin osa ei ollut ollenkaan harkinnut siviilipalvelusta vaihtoehtona varusmiespalvelukselle. Vastaajista ainoastaan 34 kappaletta oli harkinnut erittäin paljon tai jonkin verran siviilipalvelusta vaihtoehtona varusmiespalvelukselle. Tässä kysymyksessä on kuitenkin huomioitava, että jos henkilöllä on aseellista palvelusta vastaan olevia arvoja, on hän mahdollisesti hakeutunut siviilipalvelukseen hyvissä ajoin ennen varusmiespalvelukseen astumista.

Kysymyksessä 22 on vastaajille esitetty väite: Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta jos se olisi ollut vapaaehtoinen. Vastauksien perusteella on todennäköistä, että jos varusmiespalvelus olisi ollut vapaaehtoinen, tutkittavasta joukosta 40,8 % ei olisi tullut suorittamaan varusmiespalvelusta. Kysymyksessä tuli myös esille, että tutkittavasta joukosta en osaa sanoa - vastaajia oli 40,4 %, joka on todella merkittävä osa tutkittavasta joukosta.

Kysymyksissä 12, 20 ja 35. on vastaajilta selvitetty, kuinka paljon vastaajat ovat kuulleet kertomuksia ja kokemuksia Suomen 1900-luvun sodista ja sitä, kuinka paljon nuoret ovat nähneet elokuvia, jotka kertovat Suomen 1900-luvun sodista.

Kysymyksessä 12. selvitettiin, kuinka monen vastaajan lähisukulaisia on ollut sodassa. Vastaajista 54,5 % vastasivat, etteivät he tiedä, onko lähisukulaisia ollut sodassa. Todennäköisesti tämä johtuu siitä, että lähisukulaiset, eivät ole puhuneet sodasta mahdollisten traumaattisten kokemusten takia, eikä asioita tämän takia ole kyselty lähisukulaisilta. 45,4 % vastaajista oli vastannut, että lähisukulainen on ollut sodassa. Tämä osa vastaajista on todennäköisesti kuulut kertomuksia sodasta. Kertomukset todennäköisesti myös vaikuttavat suuresti vastaajien itsenäisyystietoisuuteen ja niin kuin tutkimuksessa on todettu, itsenäisyystietoisuus vaikuttaa positiivisella tavalla asenteeseen. Vastaajille välittyä kertomuksista kuva, kuinka paljon so-

dassa olleet henkilöt ovat antaneet heille tärkeiden arvojen puolesta. Tämä tietämys taas on lisännyt vastaajien halua suorittaa varusmiespalvelus, jota pidetään kansalaisvelvollisuutena.

Kysymyksessä 20 kysyttiin, onko vastaaja nähnyt Suomen 1900 -lukua käsitteleviä sotaelokuvia. Vastaajista 94,1 % on nähnyt vähintään yhden Suomen sotia koskevan elokuvan. Tästä voidaan päätellä, että vastaajien kesken lähes kaikilla on jonkinlainen käsitys sodasta Suomen kansallisesta näkökulmasta. Tulee kuitenkin muistaa, että nämä elokuvat ovat useimmiten fiktiota ja tämän vuoksi saattavat vääristää asioita tai kertoa niistä subjektiivisesta näkökulmasta. Kuitenkin on todennäköistä, että pelkästään sotaelokuvien näkeminen saa vastaajien asenteen positiiviseen suuntaan, koska he kokevat ottavansa osaa Suomen itsenäisyyden arvostukseen tuleamalla suorittamaan varusmiespalveluksen kansalaisvelvollisuutenaan.

Kysymys 35 esitti väitteen: Sukulaiseni ovat kertoneet omia kokemuksia 1900 -luvun sodista. Kysymyksessä oli tarkoitus kartoittaa muidenkin kuin kaikista lähimpien sukulaisten osuutta kertomuksiin. Tähän kysymykseen vastaajista 34 % vastasi, ettei ole ollenkaan kuulleet sukulaisiltaan sodasta. Tämä prosenttiosuus käsittää lähisukulaiset ja lisäksi muut sukulaiset. Todennäköistä on, että vastaajat ovat kuulleet sodasta muualtakin, kuin lähisukulaisilta. Tämä taas tuo lisää varmuutta todeta, että sotakertomukset vaikuttavat itsenäisyystietoisuuteen ja tätä kautta vastaajien asenteeseen tulla varusmiespalvelukseen.

Kysymykset 15, 36, 37 ja 38 käsittelivät vastaajien ystävyys- ja kaverisuhteita. Molemmat näistä ovat sosiaalisia suhteita ja tämän takia kysymyksillä kartoitettiin myös sosiaalisten vuorovaikutustaitojen käyttämistä.

Kysymyksessä 15 vastaajilta kysyttiin luotettavien ystävien määrää. 98,9 % vastaajista vastasi, että hänellä on vähintään yksi luotettava ystävä. Vastaajilla on tutkimuksen mukaan sosiaalisia suhteita myös kodin ulkopuolella. Todennäköisesti sosiaaliset taidot kehittyvät paremmin, kun on ystävä, jolle voi puhua erilaisia asioita kuin omille vanhemmilleen tai sisaruksilleen.

Kysymyksessä 36 kartoitettiin, kuinka moni ”Varusmiespalveluksen aloittaneistani kavereistani on suorittanut palveluksen loppuun”. Väite kartoitti mahdollista kavereiden palveluksen keskeyttämistä. 80,4 % vastaajista vastasi, että kavereista ovat kaikki tai suurin osa suorittanut varusmiespalveluksen.

Samoin kysymyksen 37 oli tarkoitus kartoittaa varusmiespalveluksen suorittamaan tulemista koskevaa asennetta. Kysymys oli: Varusmiespalveluksen suorittamattomista kavereistani aikoo palveluksen suorittaa? 84 % vastaajista oli vastannut, että suurin osa tai kaikki kaverit aikovat suorittaa varusmiespalveluksen. Todennäköisesti tutkimustuloksen perusteella vastaajien kavereiden keskuudessa on henki, että varusmiespalvelus suoritetaan.

Kysymyksessä 38 esitettiin väite: Tulin varusmiespalvelukseen, koska kaverinikin ovat suorittaneet / aikovat suorittaa varusmiespalveluksen. Asiaa kysyttiin sen takia, että vastaajilta haluttiin saada tietoa, kuinka paljon kaverit vaikuttavat päätökseen tulla suorittamaan varusmiespalvelus. Ainoastaan 14,5 % vastaajista oli sitä mieltä, että tulee suorittamaan varusmiespalveluksen, koska kaveritkin tulevat. Nämä 14,5 % ovat tulleet varusmiespalvelukseen suoranaisesti sen takia, että kaveritkin ovat suorittaneet tai aikovat suorittaa. Muilla tutkituilla vastaajilla on vaikuttanut asioihin kavereiden lisäksi muutkin asiat.

Kysymyksessä 40 vastaajilta kysyttiin kiinnostusta varusmiespalvelukseen liittyviin keskusteluihin osallistumiseen esittämällä väite: Olen lukenut / osallistunut internetissä varusmiespalvelusta koskeviin keskusteluihin? 59,3 % ei ollut ollenkaan osallistunut internetissä keskusteluihin. Todennäköisesti keskusteluiden ei oleteta antavan todellista tietoa varusmiespalveluksesta. Koska kysymyksessä 41 kysyttiin vastaajilta, onko vastaaja tutustunut varusmiespalvelukseen Puolustusvoimien internet-sivuilla. 28,4 % ei ollut ollenkaan tutustunut sivuihin. Todennäköisesti vastaajan halutessa saada tietoa Puolustusvoimista hän hakee tiedon Puolustusvoimien internet-sivuilta.

Viimeisenä testinä tutkimustulosteni analysoinnissa tehtiin regressioanalyysi. Regressioanalyysillä saatiin tulos, että kolmen summamuuttujan (itsenäisyystietoisuus, henkilökohtaiset ominaisuudet ja ympäristötekijät) avulla voidaan selittää 41 % selitettävän summamuuttujan, eli asenteen, vaihtelusta. (Heikkilä 2008, 236 - 237, 251–252)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esitän tutkimukseni johtopäätökset. Pohdin tutkimustuloksia, joita olen tutkimuksen tulosluvussa saanut. Tässä luvussa käsitelen myös tutkimukseni reliabiliteettia ja validiteettia. Näiden asioiden pohjalta arvioin tutkimuksen hyödynnettävyyttä ja jatkotutkimuksen tarvetta ja mahdollisuuksia.

6.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Tällä tutkimuksella oli tarkoitus selvittää, mitkä tekijät kodissa ja koulussa vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Tutkimusaineistoni perusteella kodissa ja koulussa vaikuttavana tekijänä varusmiespalvelukseen asennoitumista kohtaan on itsenäisyystietoisuuden kasvattaminen. Itsenäisyystietoisuudella tarkoitetaan, että henkilö tietää Suomen itsenäisyyden vaiheista ja on saanut kuulla kertomuksia itsenäisyydestä ja nähnyt, että itsenäisyyspäivää juhli-taan. Kodissa näihin asioihin vaikuttavat monet asiat. Lapsille arvojen ja asenteiden kautta tulee esille kansallinen identiteetti. Kansalaisvelvoite on yksi vahva asia, joka vaikuttaa positiivisesti varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Suomen asevelvollisuuslaissa 28.12.2007/1438 1.luku 2 § määrittelee, että ” Jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta, jollei - - toisin säädetä.”

Varusmiespalveluksen asennoitumiseen voidaan katsoa kuuluvan kansalaisvelvollisuuden tuntu. Kansalaisvelvollisuus merkitsee sitä, että varusmiespalvelus tullaan suorittamaan, koska sitä pidetään suomalaisen identiteettiin oleellisesti ja kiinteästi liittyvänä tekijänä. Kansalaisvelvoitteen nuorten tietoisuuteen tuovat useimmiten omat vanhemmat tai sukulaiset. Voidaan todeta, että asevelvollisuus kansalaisvelvoitteena on yksi Suomen itsenäisyyteen liitettävistä asioista. Vanhempien arvot itsenäisyyttä kohtaan välittyvät nuorelle hyvin varhain.

Tekemäni tutkimuksen perusteella kodin ja koulun ympäristö vaikuttaa varusmiespalvelukseen asennoitumiseen muun muassa siten, että kodissa sukulaisten kertomukset asenteet varusmiespalveluksesta vaikuttavat siihen, miten vastaaja asennoituu. varusmiespalvelukseen. Vanhempien toiminnassa vaikuttavana tekijänä on itsenäisyyden esille tuominen. Oman vaikutuksensa tuo nuorten elämään lähisukulaisten ja muiden henkilöiden kertomukset sodasta.

Näitä kertomuksia nuori kuulee koulussa, mediassa, kotona ja niin edelleen. Ympäristössä näkyvä media on yksi suuri vaikuttava nuorten elämässä.

Mediassa lähetetään erilaisia kertomuksia sodasta ja lisäksi kampanjoidaan todella näkyvästi sotaveteraanien avustuskeräyksistä. Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet ovat Suomessa näyttävät ja niitä tuodaan esille suomalaisessa mediassa todella paljon. Nämä vaikuttimet antavat nuorille näkemyksen, että itsenäisyys on suomalaisille tärkeä asia ja sitä arvostetaan. Tämän vuoksi myös nuoret, jotka ovat itsenäisyystietoisia, asennoituvat varusmiespalvelukseen positiivisemmin ja tulevat suorittamaan oman osuutensa kansalaisvelvollisuudesta. Vaikka palvelukseen ei tultaisi, jos se olisi vapaaehtoinen, niin palvelukseen tullaan, koska se koetaan kansalaisvelvollisuutena. Edellä mainitut asiat vaikuttavat suuresti nuorten itsenäisyystietoisuuteen ja näin ollen ne vaikuttavat myös nuorten asenteeseen positiivisesti varusmiespalvelusta kohtaan. Voidaan todeta, että itsenäisyystietoinen nuori tulee varusmiespalvelukseen paremmin asennoituneena, kuin vähemmän itsenäisyystietoinen nuori.

Koulussa on määritelty opetussuunnitelmassa, että historiassa tulee opettaa Suomen historian vaiheista. Tämä opetussuunnitelma omalta osaltaan määrittelee, mitä opettajan tulee opettaa ja näin ollen opettajan tehtäväksi jää, miten hän asiat opettaa. Koulun historian opettajalla on siis myös osansa nuorten asenteellisessa kasvattamisessa.

Kodin ja koulun sosiaalisiin ympäristötekijöihin kuuluvat kaverit ovat vaikuttamassa myös varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Kavereiden asenteet varusmiespalveluksesta, etenkin lähellä palvelukseen astumista, vaikuttavat omalla tavallaan henkilöiden asenteisiin. Tämän tutkimuksen aineistossa ei suoraan myönnetty sitä, että varusmiespalvelukseen tultaisiin koska kaveritkin tulevat. Koska on todettu, että kaveripiirin asenteet todennäköisesti vaikuttavat asenteisiin, jotka ovat helpommin muutettavissa kuin arvot, niin ei voida pois sulkea kaverien vaikutusta tutkittujen alokkaiden varusmiespalvelukseen kohdistuviin asenteisiin. Kodissa ja koulussa on nuorella kavereita ja kaverit ovat yksi vaikuttaja siihen miten nuori kokee varusmiespalveluksen. Nuori on asenteille altis. Nuoren asenteisiin vaikuttaa ympäristö ja sitä kautta myös kaveripiiri. Jos kaveripiirissä on myönteinen asenne varusmiespalvelukseen ja kaverit on osa jo suorittanut varusmiespalveluksen on vaikutus varmasti varusmiespalvelukseen myönteinen.

Tutkimuksessa nousi myös esille, että positiivisesti asenteeseen vaikuttavia tekijöitä ovat sosiaaliset taidot ja niiden kehittyminen. Henkilökohtaisten ominaisuuksien tutkiminen toi esil-

le, ettei tutkituilla nuorilla ole ongelmia jouduttaessa toimimaan entuudestaan tuntemattomien ihmisten kanssa. Tutkimuksessa on havaittu, että suurimmalla osalla on sisaruksia. Tutkimuksessa tuli myös esille, että nuoret kokevat, että heillä on luotettavia ystäviä. Voidaan todeta, että nuoret pitävät itseänsä sosiaalisesti valveutuneina. Tämä vaikuttaa positiivisesti myös siihen, kun ollaan tulossa suorittamaan varusmiespalvelusta. Yleisesti tiedetään, että varusmiespalveluksessa tulee paljon sosiaalisia tilanteita. Sosiaaliset tilanteet ja niistä selviäminen ei pelota nuorta, kun hän kokee olevansa sosiaalinen. Tietenkin sosiaaliset tilanteet tulevat erilaisessa ympäristössä, mutta todennäköistä on, etteivät nuoret pelkäävää sosiaalisia kontakteja erilaisessa ympäristössä, vaan erilainen ympäristö tuo jännitteet sen infrastruktuurissa selviämiseen ei sosiaalisissa suhteissa selviämiseen.

Myös media on suuresti esillä nuorten elämässä. Mediasta tulee nuorille asenteita ja näitä asenteita nuoret vievät eteenpäin kaveripiirissä. Internet on nykynuorelle yksi kohtaamispaikka. Sieltä nuori hakee tietoa häntä askarruttaviin kysymyksiin, mutta voi myös saada huonoja kokemuksia varusmiespalveluksesta. Kuitenkin ympäristöllä on todettu tutkimuksessa olevan positiivinen riippuvuus asennoitumiseen varusmiespalvelukseen.

Tämän tutkimuksen perusteella voi todeta, että nuorten itsenäisyystietoisuus vaikuttaa asennoitumiseen varusmiespalvelusta kohtaan.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessani on kysymyssarjalla kerätty vastauksia henkilöiltä jotka ovat juuri astuneet varusmiespalvelukseen. Tämä kysely suoritettiin Puolustusvoimissa käytettävällä tiedonkeruulomakkeella. Tiedonkeruulomakkeen käyttö perustuu siihen, että saadaan kerättyä tietoa suurelta joukolta ja näiden kerättyjen tietojen käsittely optisella lukijalla on vaivatonta. Tutkimuksessani tietojen keräämisessä oli ongelmana tiedonkeruulomakkeen täyttämisen tarkka ohjeistaminen. Tästä syystä tutkimukseni aineistossa oli virheellisiä vastauksia joissakin kysymyksissä. Tämä ongelma on huomioitu analysointivaiheessa siten, että vastauksista on poistettu virheelliset vastaukset ja näin ollen on saatu ainoastaan virheettömät vastaukset otettua huomioon. Virheellisten vastauksien määrä ei ole niin suuri, että tutkimuksen luotettavuus olisi kärsinyt.

Kysymyssarjan tekemisessä en ollut aluksi täysin selvillä, kuinka kysymyksien vastausasteikot olisi tullut laatia. Kysymyssarjan vastausasteikkojen laatiminen onnistui kuitenkin välttävästi ja tutkimusaineiston analysointivaiheessa sain tehtyä kysymyksistä, joissa oli erilainen vastausluokka, loogiset kokonaisuudet ja vastauksien analysointi onnistui.

Taustakysymyksissä kohdalla, analysointivaiheessa huomasin, että joissakin kysymyksissä kysymyksen asettelu antoi mahdollisuuden vastata kahteen kohtaan. Tämä asia ei kuitenkaan muuta tutkimuksen luotettavuutta, koska näitä mahdollisia kahteen kysymykseen vastanneita henkilöitä ei ollut kuin muutama.

Summamuuttujia muodostettiin tutkimuksessa neljä. Näiden neljän summamuuttujan luotettavuutta tarkasteltiin reliabiliteetilaskennalla. Summamuuttujiksi valittujen kysymysten vastauksien keskinäistä reliabiliteettiä laskettiin SPSS-ohjelmalla. Tällä tavoin saatiin tutkimuksessa todettua, että tutkimustulokset ovat luotettavia. Laskennassa tarkasteltiin Cronbachin alfaa. Cronbachin alfaa laskettaessa voidaan puhua vastauksien kohtuullisesta luotettavuudesta toisiinsa nähden, jos $\alpha=0,4$. (Metsämuuronen 2000, 32 – 36)

Ensimmäinen summamuuttuja on itsenäisyystietoisuus, jossa oli kysymykset koskien nuorten tietoisuutta siitä, miten heille muodostunut kuva itsenäisyydestä. Kysymyksiä käsitellään sanalla osio. Summamuuttujassa itsenäisyystietoisuus on viisi osiota esimerkkinä osio. *Olen oppinut kotoani Suomen itsenäisyyden vaiheista*, $\alpha= 0,608$. Cronbachin alfa kertoo, että tutkimuksessa saavutetaan kohtuullinen luotettavuus.

Toinen summamuuttuja on asenne. Summamuuttujassa on kuusi osiota esimerkkinä osio: *Ajattelen, että varusmiespalvelus on minulle kansalaisvelvollisuus*, $\alpha= 0,826$. Cronbachin alfa kertoo, että tutkimuksessa saavutetaan kohtuullinen luotettavuus.

Kolmas summamuuttuja on ympäristötekijät. Summamuuttujassa on kolme osiota esimerkkinä osio: *Mediasta saamani kuva varusmiespalveluksesta on*, $\alpha= 0,716$. Cronbachin alfa kertoo, että tutkimuksessa saavutetaan kohtuullinen luotettavuus.

Neljäs summamuuttuja on henkilökohtaiset ominaisuudet. Summamuuttujassa on viisi osiota esimerkkinä osio. *Pidän siitä, kun ympärilläni on paljon uusia ihmisiä*, $\alpha= 0,681$. Cronbachin alfa kertoo, että tutkimuksessa saavutetaan kohtuullinen luotettavuus.

Luotettavuuden laskennassa voidaan todeta, että kaikki neljä summamuuttujaa ovat kohtuullisella tasolla luotettavia ja näin ollen summamuuttujia voidaan käyttää tutkimuksessa luotettavasti.

Tämän lisäksi näille summamuuttujille on tehty normaaliuden testaus ja summamuuttujat poikkesivat normaalista. Tämä tarkoittaa, sitä, että summamuuttujille voidaan tehdä Mann-Whitnet U-testi. Tällä testillä vertaillaan miten summamuuttujat korreloivat yksittäisiin kysymyksiin. Yksittäisissä kysymyksissä luotettavuus todettiin asettamalla merkitsevyystaso. Tämän tutkimuksen merkitsevyystasoksi on valittu ,005 (5%). Merkitsevyystaso eli riskitaso (Significance) kertoo kuinka suuri riski on siinä, että tuloksien laskennassa olisi kyseessä sattuma. Tämä tarkoittaa sitä, että riskitason on alitettava tämä arvo, jotta tulos on merkittävä. Kaikki kysymykset, jotka analysoitiin Mann Whitnet U-testillä alittivat merkitsevyystason, joka oli $p=,005$. Tämä taso tarkoittaa, että kun merkitsevyystason lukuarvo $p=,001$ niin kyseessä ei todennäköisesti ole sattuma. Tästä voidaan todeta, että analysoinnissa on saavutettu luotettavia tuloksia. (Heikkilä 2008, 194–195)

Yksittäisten kysymyksiä tulkinnaissa virheelliset vastaukset on otettu pois vastaajien vastauksista. Kysymykset on tulkittu yksittäisinä kysymyksinä ja tällä tavoin on saatu selville vastaajien mielipiteet kysyttäessä yksittäisiä kysymyksiä.. Yksittäisistä kysymyksistä ei kuitenkaan saada tulosta miten vastaajat ovat vastanneet muihin kysymyksiin, kuten taas summamuuttujiksi valituissa kysymyksissä.

Näen itseni aloittelevana tutkijana, joka virheiden kautta sai laadittua tutkimuksen, jolla on ainakin tutkijalle itselleen arvoa. Kysymyssarjaa muokkaamalla tutkimuksesta saisi vielä enemmän analysoitavia tuloksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei tutkimusta voisi toistaa sellaisenaankin. Uskon, että jos aloittaisin tutkimuksen tekemisen nyt, niin etenemiseni tutkimuksessa olisi loogisempaa. Tutkimusta tehdessäni en tehnyt itselleni tarvittavilta osilta selväksi aikataulutusta, enkä heti alussa huomannut, että etenkin määrällisessä tutkimuksessa on todella tärkeää edetä tarkoin loogisessa järjestyksessä. Näistä virheistä on kuitenkin opittu tutkimusprosessin aikana.

Huonoimpina puolina tutkijana huomasin omat paikoitellen jyrkätkin mielipiteeni, jotka olivat tulla esiin tekstissä. Tämä asia hoitui, kun molemmat tutkimustyöni ohjaajat suitsivat minua kirjoittamaan vähemmän oman mielipiteen vallassa. Toinen huono osa-alueeni on tieteellinen kirjoittaminen. Itselläni oli aika-ajoin todella vaikeaa kirjoittaa oikean muotoista tekstiä.

6.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkaminen

Tämän tutkimuksen hyödyn näkisin olevan siinä, että tutkimuksella on saatu kattavaa tietoa yhden joukko-osaston yhden saapumiserän alokkaiden asennoitumisesta varusmiespalvelukseen. Tutkimuksessa tutkittiin, mitkä tekijät kodissa ja koulussa sekä niiden ympäristössä vaikuttavat varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Tätä asiaa tulisi tulevaisuudessa tutkia enemmän ja kattavammin. Tällaisenaan tutkimus on Pro gradu -tutkimukseksi riittävä, mutta aihealueesta saisi laajemmankin kokonaisuuden.

Tämän tutkimuksen tuloksia kannattaisi mielestäni käyttää Puolustusvoimien tiedottamisessa ja rekrytoinnissa mietittäessä keinoja, joilla pyritään vaikuttamaan nuoriin. Suunnittelupor- taassa tulisi miettiä, miten nuorten asenteisiin voidaan vaikuttaa myönteisesti jo ennen Puolus- tusvoimien vaikuttamista varusmiespalveluksen muodossa. Tutkimuksella näkisin myös arvoa haluttaessa alkaa vaikuttaa tietoisesti nuorison itsenäisyystietoisuuteen. Tämä vaikuttaminen voitaisiin aloittaa peruskoulussa. Koulu on yhteiskunnallinen instituutio ja tämän takia vaikut- taminen laajasti koko ikäluokkaan olisi siellä mahdollista.

Tutkimukselleni näkisin todella hyvän jatkamismahdollisuuden heti seuraavalla sotatieteiden maisterikurssilla. Tutkimuskysymyksiä muokkaamalla kyselyn voisi toteuttaa Viestirykmen- tissä, kun tutkimuksessani oleva joukko siirtyy reserviin. Tässä olisi mahdollisuus tehdä tut- kimusta siitä, kuinka arvot ja asenteet ovat mahdollisesti muuttuneet varusmiespalveluksen aikana ja kuinka moni tutkitusta saapumiserästä on keskeyttänyt ja niin edelleen. Uskoisin, et- tä tällä tavalla saataisiin todella arvokasta tietoa liittyen varusmiespalvelukseen ja siinä vai- kuttaviin asenteisiin.

Toisen jatkotutkimuksen aiheen näkisin siinä, että tutkimuksen kysymyssarjaa tarkastettaisiin, minkä jälkeen tulisi tutkimus toteuttaa alkuperäisen suunnitelmani mukaan. Alkuperäinen suunnitelma oli, että tutkimus olisi toteutettu valtakunnallisesti useissa Maavoimien joukko- osastoissa. Tutkimuksen laajentaminen olisi mahdollista Puolustusvoimien kaikkiin joukko- osastoihin. Tässä asiayhteydessä kuitenkin täytyy todeta, että jos tutkimus aiottaisiin toteuttaa maavoimissa tai koko Puolustusvoimissa niin silloin tutkimuksen ei tulisi olla maisterin tut- kinnon Pro gradu -tutkielma vaan laajempi kokonaisuus, esimerkiksi väitöstutkimus.

Oman tutkimukseni näkisin hyvänä pohjana aloitettaessa laajempaa tutkimusta. Tutkimustani hyödynnettäessä tulisi kuitenkin keskittyä niihin asioihin, jotka olisivat jatkavan tutkijan mie-

lestä oleellisemmat enkä näkisi välttämättömänä kaikkien tutkimukseni teemojen laajempaa käyttöä välttämättä hyödyllisenä. Toisin sanoen tästä tutkielmasta kannattaisi noukkia rusinat pullasta. ja hyödyntää mitä hyödynnettävissä on.

LÄHTEET:

Ahlström, S. 2006: Kodin itsemääräämisoikeus vai säädetyt lait? Teoksessa: Aikuinen vanhemmuus. Kirjapaja Oy, Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Ahokas, M; Ferchen M; Hankonen, N; Lautso, A; Pyysiäinen, J. 2008: Sosiaalipsykologia: WSOY Oppimateriaalit Oy. Helsinki.

Antikainen, A 1993: Kasvatus, koulutus ja yhteiskunta. WSOY, Porvoo.

Antikainen A. 1998: Kasvatus, elämäntilanne ja yhteiskunta. Werner Söderström Oyj – Wsoy, Porvoo.

Ellonen N. 2008: Kasvuyhteisö nuoren turvana. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere.

Finlex® 2011: Asevalvollisuuslaki.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071438?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=asevalvollisuus> Viitattu: 28.4.2011

Halonen, P. 2007: Puolustusvoimien koulutuskulttuurin rakentuminen. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto.

Heikkilä, T. 2008: Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy, Helsinki.

Ijäs, K. 2009: Arvot asuvat kotona – ajatuksia perhearvoista. Kirjapaja. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna.

Jarasto, N; Lehtinen T; Nepponen K. 1999: Hiljaa hyvä tulee. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

Jarasto, P & Sinervo, N. 2000: Kouluikäisen lapsen maailma. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kallioinen O: 2010. Toimintakyvyn kehittäminen – Johtajuutta kouluttajuuden keskiössä. Teoksessa Toimintakykyä kehittämässä: Jarmo Toiskallion juhlaKirja Military Pedagogical reflections. Toim. Mäkinen, J & Tuominen, J. Edita Prima Oy Helsinki.

Kouluttajan opas 2007. Pääesikunta / Koulutusosasto. Edita Prima Oy, Helsinki 2007.

Launonen, L & Pulkkinen, L. 2004: Koulu kasvuyhteisönä. PS-kustannus. WS Bookwell Oy, Juva.

Metsämuuronen, J. 2000: SPSS aloittelevan tutkijan käytössä. Jaabes OÜ, Võru, Viro.

Myllyniemi, S. Toim.: Puolustuskannalla – Nuorisobarometri 2010. Yliopistopaino Oy, Helsinki.

Mäkelä-Rönholm, M. 2006: Kokemuksia koulusta. Teoksessa Aikuinen Vanhemmuus. Toim.: Hermanson, E & Martsola, R. Kirjapaja Oy, Helsinki.

Nyyti Ry 2010: Sosiaalinen verkosto ja vuorovaikutus.

<http://www.nyyti.fi/palvelut/elamantaitokurssi/opi-elamantaitoa/rakenna-toimivia-sosiaalisia-suhteita/sosiaalinen-verkosto-ja-vuorovaikutus/> viitattu 20.2.2011

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2010. Julkaisut: Nuorisobarometrit.

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/ viitattu 21.9.2010

Ollila, M-R. 2006: Rajat, unelmat ja lapsuus. Teoksessa Aikuinen vanhemmuus. Toim Hermanson, E & Martsola, R. Kirjapaja Oy, Gummerus Oy, Jyväskylä

Pirskanen, H. 2007: Sosialisaatio ja yksilön sosiaalinen kehitys. Teoksessa Sosiaalipsykologia Yksilöstä yhteiskuntaan. Toim. Kuusela, P. Oy, UNIpress Ab, Suomi

Puohiniemi M. 2002: Arvot, asenteet ja ajankuva. Limor kustannus. Painopaikka Dark Oy, Vantaa.

Riihimäen kaupunki 2011: Riihimäki-info.

<http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Info/Riihimaki-info/> viitattu 27.4.2011

Rinne, R; Kivirauma, J; Lehtinen, E: 2000. Johdatus kasvatustieteisiin. WS Bookwell Oy, Juva.

Saarelainen, A.J. 2010: Suomalainen sotilasidentiteetti yhteiskunnan muutoksessa toisen maailmansodan jälkeen. Pro Gradu. Helsingin yliopisto.

Saarelainen, M. 2010: Kadetin liikunta-aktiivisuuden kehittäminen maanpuolustuskorkeakoulussa. Teoksessa Orientaatiot, toimintakyky ja sitoutuminen: Valinnoista ja mittaamisesta sotilaskoulutuksessa toim. Pulkka, A-T. Edita Prima Oy, Helsinki

Salmela, J. 2008: Keskeytykset johtuvat henkisistä syistä. Artikkelit Ruotuväki-lehdessä 22/2008.

http://www.varusmiespalvelus.fi/ruotuvaki/index.dsp?action=read_page&pid=129&aid=2131
viitattu: 1.5.2011

Salo M. 2004: Alokkaat talon tavoille Etnografinen tapaustutkimus Bourdieun sosiologian näkökulmasta. Edita Prima Oy, Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, Helsinki.

Siljander. P. 2002: Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Sinkkonen, J. 1998: Yhdessä isän kanssa. WSOY, Juva

Sinkkonen, J. 2001: Lapsen puolesta. WS Bookwell Oy, Juva.

Suutarinen, S; Brunell, V; Poutiainen, A; Puhakka, E; Saari, H; Törmäkangas, K 2001: Nuori kansalainen: Maanpuolustus, uhkakuvat ja etniset asenteet. IEA Civic Educational Study. Jyväskylän Yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.

Tolvanen, K. 2006: Viranomaisen vanhempana – poliisin näkemyksiä. Teoksessa Aikuinen vanhemmuus. Toim Hermanson, E & Martsola, R. Kirjapaja Oy, Gummerus Oy, Jyväskylä

Töttö, P: 2000. Pirullisen positivismin paluu: Laadullisen ja määrällisen tarkastelua. Tampere, Vastapaino

LUUTNANTTI JANNE HAAPASEN TUTKIELMAN

Liiteluettelo:

Liite 1: Kuvaluettelo

Liite 2: Luettelo tutkimusraportissa esitetyistä taulukoista

Liite 3: Luutnantti Janne Haapasen Pro Gradu -tutkimuksen tutkimushaastattelu varusmiehille

KUVALUETTELO

Kuva 1: Tutkimuksen viitekehys

Kuva 2. Tutkimusasetelma

Kuva 3. Jäävuorianalogiana on kuvattu arvojen, asenteiden, sekä ajankuvan suhde toisiinsa (Puohiniemi 2002, 4)

Kuva 4. Vastaajien asuinseutu

Kuva 5. Vastaajien koulutustausta

Kuva 6. Vastaajien vanhempien siviilisääty

Kuva 7. Vastaajien isän palvelustausta

Kuva 8. Vastaajien sisarusten lukumäärä

Kuva 9. Vastaajien sisaruksien asevelvollisuustausta

Kuva 10. Summamuuttujien regressiokertoimet

LUETTELO TUTKIMUSRAPORTISSA ESITETYISTÄ TAULUKOISTA

Taulukko 1. Summamuuttujien välinen korrelaatio.

Taulukko 2. Summamuuttujien vertailu varusmiespalveluksen vapaaehtoisuuteen

Taulukko 3. Summamuuttujien vertailu lähisukulaisten varusmiespalvelusta koskeviin vaatimuksiin

Taulukko 4. Summamuuttujien vertailu mielipiteeseen yleisen asevelvollisuuden lakauttamisesta

Taulukko 5. Kysymys 21: Ajattelen, että varusmiespalvelus on minulle kansalaisvelvollisuus

Taulukko 6. Kysymys 13: Varusmiespalveluksessa haluaisin suorittaa

Taulukko 7. Kysymys 39: Harkitsin siviilipalveluksen suorittamista vaihtoehtona varusmiespalvelukselle

Taulukko 8. Kysymys 22: Olisin tullut suorittamaan varusmiespalvelusta jos se olisi ollut vapaaehtoinen

Taulukko 9. Kysymys 12: Lähisukulaiseni on ollut 1900 -luvun sodissa

Taulukko 10. Kysymys 20: Olen nähnyt suomen 1900 -luvun sotia koskevia elokuvia

Taulukko 11. Kysymys 35: Sukulaiseni ovat kertoneet omia kokemuksia 1900 -luvun sodista

Taulukko 12. Kysymys 15: Minulla on luotettavia ystäviä

Taulukko 13. Kysymys 36: Varusmiespalveluksen aloittaneistani kavereistani palveluksen ovat suorittaneet loppuun

Taulukko 14. Kysymys 37: Varusmiespalveluksen suorittamattomista kavereistani aikoo palveluksen suorittaa

Taulukko 15. Kysymys 38: Tulin varusmiespalvelukseen, koska kaverinikin ovat suorittaneet / aikovat suorittaa varusmiespalveluksen

Taulukko 16. Kysymys 40: Olen lukenut / osallistunut internetissä varusmiespalvelusta koskeviin keskusteluihin

Taulukko 17. Kysymys 41: Olen tutustunut varusmiespalvelukseen puolustusvoimien internet-sivuilla

Luutnantti Janne Haapasen Pro Gradu -tutkimuksen tutkimushaastattelu varusmiehille

Tutkin Pro gradu -tutkielmassani kodin ja koulun kasvatuksellista vaikutusta varusmiespalvelukseen asennoitumiseen.

Tarkoitukseni on tarkastella kokemuksia ja käsityksiä varusmiespalvelukseen saapuvien henkilöiden näkökulmasta. Tutkimustulosten perusteella on mahdollista tutkia millä tavoin koti ja koulu ympäristö vaikuttaa varusmiespalvelukseen asennoitumiseen. Koti ympäristöön liittyy myös kaveri piiri.

Merkitse vastauksesi Jotos-lomakkeeseen. mustaamalla mielipidettäsi vastaava vaihtoehto lyijykynällä.

Vaivannäöstänne kiittäen
LTN Janne Haapanen

Taustakysymykset:

1. Olen
  - a. mies
  - b. nainen

2. Olen asunut suurimman osan elämästäni
  - a. Pääkaupunkiseudulla
  - b. yli 100 000 asukkaan kaupungissa
  - c. yli 40 000 asukkaan kaupungissa
  - d. alle 40 000 asukkaan kaupungissa
  - e. kylässä
  - f. maaseudulla
  - g. ulkomailla

3. Olen suorittanut
  - a. peruskoulun
  - b. lukion
  - c. ammattitutkinnon
  - d. korkeakoulututkinnon

4. Vanhempani ovat
  - a. avioliitossa
  - b. avoliitossa
  - c. eronneet / asumuserossa
  - d. kuolleet
  - e. en tiedä toisesta vanhemmastani

5. Isäni on
  - a. suorittanut varusmiespalveluksen
  - b. suorittanut siviilipalveluksen
  - c. vapautettu asevelvollisuudesta
  - d. työskennellyt / työskentelee Puolustusvoimissa siviilinä

- e. työskennellyt / työskentelee Puolustusvoimissa sotilaana
- f. en tiedä

6. Minulla on sisaruksia
- a. ei yhtään
  - b. 1
  - c. 2
  - d. 3
  - e. 4 tai enemmän
7. Sisaruksistani on suorittanut armeijan
- a. ei yhtään
  - b. 1
  - c. 2
  - d. 3
  - e. 4 tai enemmän
8. Olen mielestäni yhteiskunnallisesti aktiivinen
- a. kyllä
  - b. ei
9. Kuulun urheiluseuran
- a. kyllä
  - b. ei

Tutkimuskysymykset:

10. Kuulun partiolippukuntaan
- a. kyllä
  - b. ei
11. Osallistun yhdistystoimintaan
- a. kyllä
  - b. ei
12. Lähisukulaiseni on ollut 1900-luvun sodissa
- a. sotilaana
  - b. lottana
  - c. muussa tehtävässä
  - d. en tiedä
13. Varusmiespalveluksessa haluaisin suorittaa
- a. 6 kuukauden miehistökoulutuksen
  - b. 9-12 kuukauden miehistökoulutuksen
  - c. aliupseerikoulutuksen
  - d. reserviupseerikoulutuksen
  - e. en tiedä
14. Saavun suorittamaan varusmiespalvelustani
- a. innokkaasti
  - b. kunhan tuun
  - c. siksi, kun on pakko
  - d. pääsispä heti pois...

15. Minulla on luotettavia ystäviä
- 1-2
  - 3-4
  - 5 tai enemmän
  - ei ollenkaan
16. Mielestäni fyysinen kuntoni on
- kiitettävä
  - hyvä
  - tydyttävä
  - huono
  - en osaa sanoa
17. Mielestäni henkinen kestävyteni on
- kiitettävä
  - hyvä
  - tydyttävä
  - huono
  - en osaa sanoa
18. Vaikka saisin epämiellyttävän tehtävän, suoritan tehtävän
- tunnollisesti
  - hyvin
  - sinne päin
  - jätän suorittamatta
19. Olen epävarma tilanteissa joissa on minulle tuntemattomia ihmisiä
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa
20. Olen nähnyt suomen 1900- luvun sotia koskevia elokuvia
- 1-2
  - 3-4
  - 5 tai enemmän
  - ei ollenkaan
21. Ajattelen, että varusmiespalvelus on minulle kansalaisvelvollisuus
- täysin
  - jonkin verran
  - vain vähän
  - en ollenkaan
  - en osaa sanoa
22. Olisin tullut suorittamaan varusmiespalveluksen vaikka se olisi ollut vapaaehtoisista
- kyllä
  - ei
  - en osaa sanoa

23. Tulin varusmiespalvelukseen koska lähisukulaiseni vaati sitä
- kyllä
  - ei
  - en osaa sanoa
24. Mielestäni yleinen asevelvollisuus tulisi lakkauttaa
- kyllä
  - ei
  - en osaa sanoa
25. Suomen itsenäisyys merkitsee minulle
- todella paljon
  - jonkin verran
  - vain vähän
  - ei lainkaan
  - en osaa sanoa
26. Sain oppia koulussa Suomen itsenäisyyden vaiheista
- todella paljon
  - jonkin verran
  - vain vähän
  - ei lainkaan
  - en osaa sanoa
27. Haluan yrittää täysillä
- aina
  - useimmiten
  - harvoin
  - en koskaan
28. Olen oppinut kotonani Suomen itsenäisyyden vaiheista
- todella paljon
  - jonkin verran
  - vain vähän
  - ei lainkaan
  - en osaa sanoa
29. Mediasta saamani kuva varusmiespalveluksesta on
- erittäin myönteinen
  - myönteinen
  - kielteinen
  - erittäin kielteinen
  - en osaa sanoa
30. Koulussani juhlittiin itsenäisyyspäivää
- näkyvästi
  - jollakin tavoin
  - ei lainkaan
31. Tutustun mielelläni uusiin ihmisiin
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa

32. Kotoa saamani kuva varusmiespalveluksesta on
- erittäin myönteinen
  - myönteinen
  - kielteinen
  - erittäin kielteinen
  - en osaa sanoa
33. Kutsuntatilaisuudessa saamani kuva varusmiespalveluksesta on
- erittäin myönteinen
  - myönteinen
  - kielteinen
  - erittäin kielteinen
  - en osaa sanoa
34. Suoriuduin mielestäni kouluopinnoistani
- kiitettävästi
  - hyvin
  - tydyttävästi
  - välttävästi
  - huonosti
35. Sukulaiseni ovat kertoneet omia kokemuksiaan 1900- luvun sodista
- erittäin paljon
  - jonkin verran
  - vähän
  - ei ollenkaan
36. Varusmiespalveluksen aloittaneista kavereistani palveluksen ovat suorittaneet loppuun
- kaikki
  - suurin osa
  - muutama
  - ei kukaan
37. varusmiespalvelusta suorittamattomista kavereistani aikoo palveluksen suorittaa
- kaikki
  - suurin osa
  - muutama
  - ei kukaan
38. Tulin varusmiespalvelukseen, koska kaverinikin ovat suorittaneet / aikovat suorittaa varusmiespalveluksen
- kyllä
  - ei
  - en osaa sanoa
39. Harkitsin siviilipalveluksen suorittamista vaihtoehtona varusmiespalvelukselle
- erittäin paljon
  - jonkin verran
  - vähän
  - ei ollenkaan

40. Olen lukenut / osallistunut internetissä varusmiespalvelusta koskeviin keskusteluihin
- erittäin paljon
  - jonkin verran
  - vähän
  - ei ollenkaan
41. Olen tutustunut varusmiespalvelukseen puolustusvoimien internet-sivuilla
- erittäin paljon
  - jonkin verran
  - vähän
  - ei ollenkaan
42. Mielestäni Suomen itsenäisyyden historiaa tulisi opettaa koulussa enemmän
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa
43. Pidän siitä, kun ympärilläni on paljon uusia ihmisiä
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa
44. Tulen toimeen erilaisten ihmisten kanssa
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa
45. Uskon suoriutuvani varusmiespalveluksesta
- kiitettävästi
  - hyvin
  - tydyttävästi
  - epäilen, etten suoriudu
  - en osaa sanoa
46. Mielestäni asevelvollisuus tulisi säilyttää
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa
47. Tiedän Suomen itsenäisyyden ajan historiasta mielestäni paljon
- täysin samaa mieltä
  - jonkin verran samaa mieltä
  - vain vähän samaa mieltä
  - en ollenkaan samaa mieltä
  - en osaa sanoa

48. Uskon, että varusmiespalveluksesta on minulle hyötyä tulevaisuudessa
- a. täysin samaa mieltä
  - b. jonkin verran samaa mieltä
  - c. vain vähän samaa mieltä
  - d. en ollenkaan samaa mieltä
  - e. en osaa sanoa